

Egei Polha Sa Rom O Kedia̱mokou̱ Nalama Nei̱

Tawale Ta

Polha sa Korinkou̱ dalali, kuguo ko̱u nalai̱. Tewe o ilo kedia̱ge kuguo ko̱ume Polha nalamamou̱, sasai̱ ta, e hu̱ Fibikou̱ neimou̱ e mala̱ ile, sa Rom o sasai̱, Yesukou̱ damaleyodele i kedia̱mokou̱ kuhe neidade tawale i. Sa Romkou̱ be damaleyodele i o sasai̱ ilo kelebe Juda o, haba ilo kelebe Juda o mei.

Kuguo ko̱umaha̱ ta̱ sibige hiyedobe kou̱ gue, o sasai̱ di olou̱ feibe midiẖ kasagai̱ milolou̱ idi o. Di kuolou̱ ta̱ olou̱ feibe sesegale sagai̱ mei. Di Yesu Kelesukou̱ damaleyodeibasi, Godiha̱ di midiẖ kasagai̱ milou̱ di kaha̱ hebe ke igisema, e dihi̱le kokou̱ dibe dou̱do o sasai̱yodemaba, di kuhe mamolo̱u.

Sibige tabe, di Yesukou̱ damaleyodeiba, Yesuha̱ yo̱unou̱ dogou̱ guo dalaba suluguabasi, Duo Bolofeiha̱ dede̱iya ke, di midiẖ bolofeinou̱ milolou̱ sagai̱.

Haba tabe, Juda o kedia̱ge Godibe tobekou̱ kou̱ mugulo iye, kenou̱ si habage Godihage o sasai̱ kedia̱ne mamolo̱u ke nalai̱.

*Kuguo Rom koŋumaha ta sibige tanou tanou
olou feibe kuhe:*

Ta Hiye 1-4

*Di damaleyodeibasi, Godiha dibe e dihile
kokou doudo o sasaiyode tobolou.*

Ta Hiye 5-8

*Dibe Yesubou de tolo ilemou, haba ebou de
hagua gehu dege dalagua.*

Ta Hiye 9-11

*Polha midihog Godiha Israel obiyei ke-
diamokou degeli ke tobou.*

Ta Hiye 12:1-15:13

*Polha midihog Kelesukou damaleyodei o sasai
kediya degele ke tobou.*

Ta Hiye 15:14-16:27

*Polha dabai yonu degedi kaha ta kebou, haba
sa Rom o kediamokou agali bolofeyodene
tobou.*

Di damaleyodeibasi, Godiha dibe e dihile kokou doudo o sasaiyode tobolou

(Ta Hiye 1-4)

*Polha e ta-bolofei-mala-siadi dabai degedi ke
tobou*

¹ Ame Pol, Yesu Kelesuha dabai degedi o.
Godihage ame ta-bolofei-mala-siadi-o degema, e
ta uwo bolofei ke tobou yedema makai kaha
degemou, a kuhe tobolou.

² Tã uwo bolofej̄ keme Godihã afu e habage-degele-duguo-toboū di-o kediāmokoū koū toboū moū dulomoū, Godihã kuguokoū nalaga i dala kuhe.

³ Tã uwo bolofej̄, o kediā nalaga i keme Godihã Dihi e degele kahā tã. E hagua, o degemoū, hiye o Devithã huti keke tofou.

⁴ Godihã e widaimikoū haguagi kelegebe, Duo Bolofej̄hage dimokoū be eme Godihã Dihi nelēdoyodemoū hegi. Eme di Hiye O Yesu Kelesu.

⁵ E ke degei kahanoū Godihã ei habaguguemoū, e huya kenoū eimokoū ta-bolofej̄-mala-suluguadi dabai kōu kuhe nej̄, sa sa o sasaj̄ oloū fej̄ kediā emokoū damalēyodema, e tã kenoū dulo sesele imabadomoū.

⁶ N̄ime e sosoū yenoū dalagua. Yobe, Godihã n̄ime Yesu Kelesukoū haguamabeede toboū moū, n̄i dulo i kahā degemoū.

⁷ Sa Rom o diāma, Godihage n̄imokoū soloū do degemoū, n̄i emokoū haguamabeede tobou. N̄ime e sosoū do. Di Aye Godiboū, di Hiye O Yesu Kelesuboū dilie n̄imokoū habagugueiba, n̄ime bologuado dalamabadomoū.

Polhã sa Rom o sasaj̄ dugulo sagaj̄ degei

⁸ Yomogoube, a n̄imokoū koū gue toboū lamoū. Sa sa oloū fej̄ o sasaj̄ kediāge n̄i nelēdo dege damalēyodema dalagua ke toboloū idi kahā, a Yesu Kelesuhã huya ke mā Godikoū bolofej̄yode toboloū dala.

⁹ A Godihā dabai neledo dege degedibe, e Diihā degei kaha tā uwo bolofei ke hehegiedi. A e ni dogou guyedema diho baga tobou di keme yo[u] kou tewe.

¹⁰ Godi yo[u] tagaiyanou amokou a hegiba, a nimokou totodo ileyodema diho baga tobou di.

¹¹ Ame ni dugulo sagai degeli. A Duo Bolofeiha nele daga daga ke nimokou solou do neiba, ni neledo dege dalaguamabadomou.

¹² Ma fimaiibe kou gue, ni damaleyodei kaha a dedei sagiba, ma damaleyodei kaha ni dedei sasagieiba dema, di olou fei nele dege dalaguale ke tagali.

¹³ Mogo diama, a nimokou ile kou fimadi ke tawama. Ile ke hiyedo fimadiye, kenou si a ili mei. A sa sa obiyei kediame dogou gue sumou, ilo kediame kou damaleyodema dalagua. A o sasai ni dalagua duo kile kediame Kelesukou damaleyodemabadomou dogou gu il-amou degediye, kenou si hagiye felegamou a akogoguemou hagulugi, ifine kuhe.

¹⁴ Godihā dabai ko[u] amokou neibe, sa Grik obou, sa sa ilo obou, haba tewe obou, tewe mei obou olou fei kedia dogou guyadomou kuhe nei.

¹⁵ Kegei kaha degemou, a sa Rom o sasai nimokou ne tā uwo bolofei ke tobolou sagai degeli.

Ta uwo bolofei keme Godihā dedei

16 A ta uwo bolofei ke hehegilebe ta gue degediyo mei, Godiha dedeibe ta uwo bolofei kokou kou dala kaha degemou. Dedei keme damaleyodei o sasai mamoloou dedei. Mamolooube, Juda o kediabukou mamalaba, haba sa sa o sasai kedia kuhe mamoloou.

17 Ta uwo bolofei kokou gebe, Godiha dibe doudo o sasai degele ile kaha midihog ke hegili kuhe. Di damaleyodele iba, e dibe doudo o sasaiyode tobolou. Damaledo, Kelesukou damaleyodei kahanou si di Godiha dihile kokou doudo o sasai degele. Keme Godiha kuguokou be kou gue nalai dala,

O taha damaleyodemaba, Godiha dihile kokou
doudo o degeibabe, eme yoou kegenou
dalale.

Habakuk 2:4

O sasai olou fei Godi tobekou mugulo i

18 Godibe hebenikou duwoli, e gofooube omokou tama degeli kuhe. O sasai e tobekou mugulo ili kedi mokou be Godiha hebe kasagai ke neleyodei, dia midihog kasagai milou ga idi kaha dowoye. Die midihog kasagai milolou idi kahage damaledo ta keme huyafei degeli.

19 O kediage midihog olou fei, Godiha milou gadibe kou tewe. Godi yoou diamokou kou hehegile hobogou. Kenou si dia midihog kasagai kegenou milou ga imou, Godiha hebe kasagai ke neleyodei.

20 Godihā sa sibige koŋu milou mamou, bimai olou fei e milou gai keme o sasaiye dugumou haguabe demou, di ifine dugulo ili kuhe. Kegeimou, di Godihā midihō di dugulo sagai mei kebou, e nele hiyedo, yoŋu kegenou dalale kebou, haba eme Godidadene di sasale tawale ile sagai. Kegei kaha degemou, midihō kasagai milou ga idi o kediage Godibe ta dala meiyode tobolou ile sagai mei.

21 Dia Godi kou teweye, kenou si eme damaledo Godiyode tawale idiyo mei. E hu hebele fogulo idiyo mei, emokou bolofeyodele idiyo mei. Die fibe totou degele i, sibige ta tewe mei, die duledube hulia degei dalagua.

22 Dia dioŋusie hiye degemou, eibe tewe oyo-dele idiye, kenou si diame totou degele inou.

23 Dia Godi, yoŋu kegenou dalale kaha hohō ke tobekou muguomou be, e hu hebele fogulo idiyo mei. Ogou gai godi milou gamamou, o tofigiedi sagai kebou, sio sagai kebou, wai sagai kebou, beibou sabibou sagai kebou kegele i kokou nou damaleyodema, bimai kegele i kaha hunou hebele fogulo idi.

O sasai olou fei midihō kasagai gehe gehe milou ga idi

24 O sasai kedia Godi tobekou mugulo imou, Godihā dia tou fogou mou, dioŋu die fimai kasagai kenou degelemou, kefema, dioŋusie tou

e tagadi midihō kasagai yogoha yogokou milou mou milou mou dele idi.

²⁵ Kegele idi o sasai kediage Godiha ta damaledo keme tou fogou mou, gulokou ta kenou tolou idi. Dia bi olou fei milou gai o keme tou fogou mou, bimai e milou gai kokou nou hohobolou mou, bimai kaha dabai kenou degele idi. Kenou si Godibe bimai olou fei kaha e obou do kaha degemou, di sawisie i olou feibe e hunou hebele foguo dalame. Damaledo.

²⁶ Dia Godi tobekou mugulo i kaha, ege diame dioŋu die midihō kasagai milou gadi kokou tou fogou mou dalaguali, die sasaiyene o hulobe dafamamou, boholou sasai yogo hudi.

²⁷ O diane kenou tefei, sasai hulobe dafamamou, boholou o yogo hudi. O dioŋusienou yogo tagaimou tagaimou dema, sidifi degedi midihō ke dioŋusie yogoha yogokou milou mou milou mou dele idi. Kegei kaha, hebe kasagai keme midihō kasagai dioŋu milou ga idi sagai kenou tefele moloŋu dala kehe.

²⁸ Diage Godibe kou teweye, kenou si dia dafa idi. Kegei kaha degemou, Godiha dia tou fogou mou, dia dioŋu die fiye tagali kenou milou gamou be, midihō dou do mei kenou degele idi.

²⁹ Midihō dou do mei, dia milou ga idibe kou gue, midihō kasagai milou di midihō, bimai duguo tagadi midihō, ho madi midihō, kona degedi midihō, o woumou tofigiedi midihō,

tae biyadi midihq, ogoû gadi midihq, o ta kasagaiyodedi midihqobou olou fei ke milou ga idi. Midihq kasagai kegele i keme omokou hiyedo dala. Haba tobe tobou di midihq,

³⁰ yogo susuga tobou di midihq, Godi dafadi midihq, ta kasagai tobou di midihq, dioû die hu hebele fogudi midihq, dioûsie hiye degedi midihq, midihq kasagai gehe gehe milou gadi midihq, aye adiou ta dudiyo mei midihqobou olou fei ke milou ga idi.

³¹ Die fimaiibe totou degele i. Dia ta degeleyo-dema maka degele idiye, kenou si dia ta degele idiyo meido. Yogokou solou do degele idiyo mei, ta habaguguediyo mei.

³² Midihq kegegai milou di o sasai kediage Godiha kuolou yege o kegele i keme tofigileyodei keme dioû kou teweye, kenou si dia midihq kegele i kenou milou gamou, die mogo tae midihq kegei ke milou mou be, diage boloyode tobolou idi.

2

Godiha doudo ta sale

¹ Kegei degemou, o ta na midihq nogoha milolou ke hobou fida. Yobe, midihq nogoha milolou sagai kenou tefele nane milou di kaha degemou. Na midihq nogoha milolou ke filababe, na noûsiene file dugulo. Kegeligi, nane ta saiye touye deba.

² Midiho kegegai ke milou gadi kaha hebe kasagai be kou nele dalaye, kenou si dige Godiha dou do ta salebe kou tewe.

³ Na midiho nogo dia milou ga idi ke figaba, nane midiho dia milou gadi sagai kenou tefele milou babe, na tawalibe, Godiha na ta sale meiyode tawali? Kegele mei, Godiha nane habage ta sale dala.

⁴ Godiha namokou midiho bolofeinou milou di. Hebe kasagai toto nelebe solou do degedi. Na fi bohou yadomou e dia daladi, dafadiyo mei. Keme na tewe mei? Nage keme mabou sa degei dugulu?

⁵ Name ne fi be hiligido dala kaha degemou, na fi bohou yo mei. Godiha gofoou degele keme na noousie kefemou ili. Sawisie Godiha dou do ta sale kelege, e gofoou ke tama degeiba, na hebe kasagai ke moloou.

⁶ Godiha hebe ke nelebe,
Midiho di milou ga idi ke fileba, hebe kasagai bou,
hebe bolobou de o sasai tanou tanou
dimokou kuhe nemou ile. *Buk Song 62:12*

⁷ O sasai ilo kedia midiho bolofei ke defeido milou gamou iligi, hebeni hoho kebou, Godiha dihile kele hu hiye kebou, fi gehe yoou kegenou dalale kebou de mou lamou degele ili o sasai kediamokou be Godihage fi gehe neiba, tofousogo tofousogo tofolou ile.

⁸ Kenou si, o sasai ilo kedia gili degemou, damaledo ta ke tobekou muguomou, midiho

dou̯do mei ke milou̯ gamou̯ ili o sasai kediame Godiha gofo̯u ke duguoba, hebe kasagai ke mala ile.

⁹ Midiho dou̯do mei ke milou̯ ga idi o sasai kediame habagebe hagibou̯ dobou̯ kou̯ dugulo iley dala. Hagibou̯ dobou̯ keme Juda o kediabukou̯ duguoba, haba sa sa o sasai kedia kuhe dugulo ile.

¹⁰ Kenou̯ si Godihage midiho bolofei ke milou̯ ga idi o sasai kediāmokou̯ be hebeni hohobou̯, hu hiye kebou̯ de neiba, dia bologuado dalaguale. Ke nelebe, Juda o kediāmokou̯ bukou̯ neleba, haba sa sa o sasai kediāmokou̯ kuhe nele.

¹¹ Godiha sa sibige o sasai di fidi midihobe, esofei esofei dege fidiyo mei, olou̯ fei tefelenou̯ do fidi.

¹² Kegemou̯, o sasai Mosesha kuolou̯ ta tewe mei kedia midiho kasagai milou̯ babe, diame makoloye dala. Haba o kuolou̯ ta kou̯ tewe kediame midiho kasagai milou̯ babe, Godihage kuolou̯ ta kenou̯ sesegaba ta sale.

¹³ O sasai kuolou̯ ta ke mou̯ dulu kediame Godiha dihile kokou̯ be dou̯do mei. O sasai kuolou̯ ta ke dulomou̯ seseli kedianou̯ si, Godihage diame dou̯do o sasaiyode tobolou̯.

¹⁴ Kegemou̯, sa sa o kediame Mosesha kuolou̯ ta ta dala mei, mou̯ kege dalaguaye, ha dio̯u die fimaiyenou̯ kuolou̯ ta kaha midiho ke seseibabe, die fimaiibe kuolou̯ ta sagai dala.

¹⁵ Midiho dia degegolou̯ kaha dimokou̯ hegiliba, Godiha kuolou̯ ta olou̯ feiba die duledu nalagai

dala kehe. Die duledugebe, diā midihō kasagai milōu mamōu be, midihō diā milolōu keme kasagaidade tawale idi. Haba diā midihō bolo milōu mamōu ne, midihō diā milolōu keme bolodade tawale idi.

¹⁶ Tā sale sawisie, Godihā makai kelegebe, di kenōu tefei dugulobe, Godihā Yesu Kelesukōu tobōu ba, e o sasai di tā souba dugulo. Midihō di milōu ma mogoguei dala ke olōu fei tamā degeba tā sale. Tā uwo bolofei a tobōu di koŋumahage olōu fei ke tobolōu nōu dala.

Juda o kediage Mosesha kuolōu tā kahage diame tā sale kokōu ge dogōu gulodade tawale idi

¹⁷ Juda o diama, nī fimaiḡbe, Mosesha kuolōu tā kahage nīme tā sale kokōu ge dogōu gulodade tawale idi. Nīme nīou sie hiye degemōu, eibe Godihā sosōu dade tawale idi.

¹⁸ Nī kuolōu tā tawale hobogou kaha degemōu, Godihā tagadibōu, midihō bolofeiḡbōu olōu fei keme nī kōu teweyodele idi.

¹⁹ Kegemōu, nī tawadibe, nīge diho du degei kediame sasale sosogōu idiyodema, haba huliakōu dalagua o kediāmokōu ne hoho hohogudiyode tawale idi.

²⁰ Kenōu tefei, nī tawadibe, nīge o sasai ta tawaiyo mei kediā hehegiediyodema, sisigo kediā tisa dabai degediyode tawale idi. Yobe, nīge Mosesha kuolōu tā kokōu gebe tewe kebōu,

damaledo ta kebou olou feibe ni kou tawale hobogou keheyade tawale idi kaha degemou.

²¹ Damaledo, ni o sasai kediamokou hehegile idi. Haba kageimou ni niou sie hehegie ho fogou ya? Ni omokou hiyou mo udamabeede kou tobolou idiye, kenou si niou ne hiyou mala idi.

²² Ni sasai hiyou mo udamabeede kou tobolou idiye, kenou si niou ge kege degele idi. Ni ogou gai godibe dafaiyodele idiye, kenou si ni ogou gai egei mosokou fologa bi hiyou mala idi.

²³ Nige niou sie hiye degemou, Mosesha kuolou tabe kou teweyode tobolou idiye, kenou si nige ta keme gobou gilemou, Godi huyafei degele idi.

²⁴ Keme Godiha kuguokou be kou gue nalai dala,

Ni degeiyenou, sa sa o sasai kedia Godiha hube huyafei degele idi. *Aisaia 52:5*

Kolo diafigidi midihq dou do

²⁵ Juda o di Mosesha kuolou ta ke dulo seseibabe, di kolo diafigidi midihq kene bolodo.* Kenou si Juda o na kuolou ta ke sese ho fogou babe, name kolo diafigili mei o kedia sa degei dala.

²⁶ O kolo diafou li mei taha Mosesha kuolou ta ke dulo seseibabe, o keme kolo diafou o sagai dalale.

* **2:25 2:25** Juda o kedia die o sisigo kolo diafigidi kaha sibigebe sisigo kediamme Godiha biyodemou maka degele idi.

²⁷ Juda o dibe Mosesha kuolou ta nalagai ke kou dalamou, di kolo kuhe diafigile hobogou. Kenou si Juda o ta na kuolou ta ke gobou babe, o gehe ta, kolo diafou li meiye, haba kenou si di kuolou tanou sesedi o kaha na ta sale.

²⁸ O koyoha huyenou Juda o dege dalababe, o keme damaledo Juda o mei. Kolo diafigidi midihq keme tou ha binou mei.

²⁹ O e duledugedo Juda o dege dala kesi damaledo Juda o. Kolo diafigidi midihq kene e duledugedo felejibasi bolq. Midihq keme kuolou ta kaha e duledu milou li mei. Duo Bolofeiha e duledu dalali milou. O kegei kokou be oe ta bolofeyode tobolou sagai mei. Godihanou bolofeyode tobolou.

3

Midihq kasagai kahage midihq bolofei ke huyafei degele sagai mei

¹ Kolo diafigidi midihq keme tou ha binou mei debabe, Juda o dige sa sa o sasai kediame kage gabale? Di kolo diafigidi midihqbe sibige de dala?

² Sibige hiyedo dala, Juda o dibe mabou sagai mei. Olou fei Godiha dimokou nei, sibige hiyedobe kou gue, Godiha yoou e ta ke Juda o dimokou nei, di dia dalayadomou.

³ Damaledo, Juda o ilo kedia Godiha ta kokou damaleyodele ili meiye, kenou si Godiha tabe damaledo, e degeleyodema degelenou.

4 Godihā ē degeleyodei kēme ē ta totōu degediyo mei. O olōu feibe ogōu ga tobolōu idi, kenōu si Godi ɛme damalēdo tā kenōu tobōu di. Kēme ē kuguokōu be kōu gue nalai dala, Godi, eige nā tā dōudo kenōu tobōu ba dulo ile. Oe nā kōu tā saleye, tā sai kahage nāme ta tolōu mei.

Buk Song 51:4

5 Ha kagele? Di midihō kasagai kaha Godihā midihō dōudo kē tamā degeibabe, di kage tobolōu? Godihā gofoŋu degeba, dimokōu hebe kasagai kē neibabe, ē defega degeli? Meido. E defega degeiyo mei. Fimai kegei kēme o di fimainōu.

6 Godi ɛme dōudo o mei? Kege meido. Godihā midihō bolō milolōu mei debabe, ē sa sibige o sasai di tā sale sagai mei.

7 Nebe kenōu tefei, o tae yoŋusie kōu gue tobolōu sagai, a ogōu ga tobōu di kahage, Godihā damalēdo tā tobōu di kē tamā degeiba, o sasaiye Godikōu hohobōu babe, kageiba, ē a ogōu gai midihō kasagai milōu di kaha hebe kē amokōu neleyode tobolōu?

8 Haba tabe, o ilo kelege ei kōu gue tobolōu idiyodele idi, midihō kasagai milōu di kahage, midihō bolofei kenōu tamā degele. Kenōu si ei kege ta tobolōu idiyo mei. Kēme gulokoudo. Godihā tā sale kelegebe, o kediame die tā kasagai kē tobōu di kaha hebe kē malā ile.

O tahā ta midihō dōudo kē milōu diyo mei

9 Di kage tobolou? Juda o dige sa sa o ilo kele gabai sa degei? Kege meido. Juda o sasai bou, Grik o sasai bou di olou feibe midihō kasagai milou dinou.

10 Keme Godiha kuguokou be kou gue nalai dala, Godiha dihile kokou be dibe o dou do ta dala mei. O dou do ta meido.

11 Midihō dou do keme o tae ta tawaiyo mei. O tae ta Godi kadiyo mei.

12 O sasai olou fei Godi tobekou mugulo i. Olou feidobe midihō kasagai milou gadi o. Midihō bolofei milou di o tanou ta dala mei. Meido. *Buk Song 14:1-3*

13 Die mogoube tei widai a solo umai dala ke sa degei. Gulokou ta kasagai hiyedo tobolou idi. *Buk Song 5:9*

Die mogouyege o walamou doususulo idi, hiye bei me kaha galadi sagai kenou tefei. *Buk Song 140:3*

14 Ta kasagai o makoma, omokou hagi nele ta tobolou idi. *Buk Song 10:7*

15 Toto ya, o woumou tofigiedi.

16 Suluguali, o sasai makolo imou, hagi hiyedo degele idi.

17 Mogo degedi midihō ta tawale iyo mei. *Aisaia 59:7-8*

18 O kege degele idi kediage Godikou gue degele idiyo mei. *Buk Song 36:1*

19 Kuolou ta keme Godiha Juda o sasai dimokou nelemou, ni ma ta dumabeede tobou, dibe

kuoloū tā kahā hayedū dalaguamabadomoū. Kenoū si, Godihā dihīle kokoū be dibe doūdo o ta dala mei. O tae ta ɛme doūdo oyode toboloū sagaī mei. Godihā sa sa o sasaī di oloū feido koū ta saleye dala.

²⁰ Kegemoū, o tae kuoloū tā ke seselaba degeibabe, o keme Godihā dihīle kokoū be doūdo o mei dalaba dugulo. Kuoloū tā kahas̄i dibe midih̄o kasagaī miloū di o sasaiyodemoū hehegedi.

Yesu Kelesukoū damaleyodei obe Godihā ɛ dihīle kokoū doūdo o degei

²¹ Kenoū si ifi koū boū gebe, Godihā o sasaī di ɛ dihīle kokoū doūdo degele kahā midih̄o gehē keme dimokoū koū hegi dala kuhē. Midih̄o keme kuoloū tā ke seselamoū degedi midih̄o meiyē, kenoū si Mosesboū, habage-degele-duguo-toboloū-idi-oboū diā kuguokoū nalaī dala.

²² Midih̄o gehē keme koū gue, o sasaī Yesu Kelesukoū damaleyodei kediamē Godihage doūdo o sasaiyode toboū di. Godihā dihīle kele doūdo degele kahā midih̄obe gehē ta dala meido.

²³ O sasaī di oloū feibe midih̄o kasagaī miloū di kahā degemoū, dige Godihā hoh̄o, hebenitoū dala keme ta moloŋū sagaī mei.

²⁴ Kenoū si Godihā di habaguguemoū, Yesu Kelesu dimokoū soloū do nēi. Yesuhā degeiye, Godihā di mamoūmoū, nime doūdo o sasaī degei dalayode tobou.

25 Godihā Yesu dimokōu neibe, e toloba e kafei kaha o sasai emokōu damaleyodei kedia midiho kasagai milou gadi kaha hebe ke igile muguyadomou nei. Midiho keme Godihā di doudo o degele kaha midiho ke hegi. Afuge Godihage o sasaiye midiho kasagai milou gadi kaha hebe nelebe solou do degedi.

26 Ifi kou bou gebe, Godihage yoŋu enou si douyodemoū dimokou hegili. Haba, e degeiye, o sasai Yesukou damaleyodele i kediane doudo o sasaiyodemoū hegili.

27 Kegei kaha degemoū, o taha yoŋu e hu hebele fogulobe de bolō? Bolō meido. O tae Mosesha kuolou ta olou fei ke dulo sesedi debabe, o kaha yoŋu e hu ke hebele fogulobe tabou mei. Haba o taha Yesukou damaleyodemabasi, yoŋu e hu hebele fogudayedei.

28 Yobe, di kou gue tawali, Mosesha kuolou ta seselamou degedi kahage dibe Godihā dihile kokou doudo o sasai degele mei. Yesukou damaleyodeibasi, Godihā dibe doudo o sasaiyode tobolou.

29 Godibe Juda o sasai di Godinou? Sa sa ilo obiyei kediabou Godi mei? Kege meido. Godibe Juda o sasai bou, sa sa o sasai bou olou fei di Godi.

30 Yobe, Godibe tanou feido. E o kolo kou diafigile hobogoubou, haba kolo diafigili mei obou olou fei Yesukou damaleyodele imou duguomou, nime ma dihile doudo oyode tobou.

³¹ Di Yesukou damaleyodeibe sibige hiyedoyode tobolou idi kahage, kuolou ta keme huyafei degele sagai? Kege meido. Dibe Mosesha kuolou ta keme neledo dege tou dalagua.

4

Godiha Abrahambe doudo oyode tobou

¹ Di kou guai o Abrahamkou be dige keiyode tobolou?

² Abrahamha dabai yofu degedi kaha eme doudo o degei debabe, dabai e ke degedi kokou ge e yofu e hu hebele fogulobe tabou mei. Kenou si kegei debabe, Godiha dihile kokou be eme doudo mei.

³ Godiha kuguokou be kage nalai dala? Abraham eme Godikou damaleyodei kaha degemou, Godihage eme doudo oyode tobou. *Stat 15:6*

⁴ O taha dabai ta degeimou be, e bosehage dabai ke degei kaha hebe kenou nedi. Solou do nediyo mei, dabai ke degei kaha hebe kenou nedi.

⁵ Kenou si o taha Godiha dihile kokou doudo o degelababe, e kage degeiye doudo o degele? E dabai hiyedo degeligi, midihq bolodo ke milou laba dege ho fogou ba, Godikou damaleyodeibasi, Godihage o keme doudo oyode tobolou. Yobe, Godihanou midihq kasagai milou di obe doudo o degedi kaha degemou.

⁶ Devit ene kegenou tobou, o midihq bolq ta milou deba, haba ta milou li mei deba, Godikou

damaleyodeibasi, Godihā o keme dōudo oyode tobolōu. O kegele i kediame hohōbōu mabeedei.

⁷ Damaledo, Devithā kōu gue tobou,
O, Godihage ē tā dulo idiyo mei kē gebe meiyodei
kediame hohōbōu ma. Midiho kasagai
milōu ga idi kahā hebe kasagai kē moloū
mei kahā hohō degema.

⁸ Hiye Ohage die midiho kasagai ta daladade tawaiyo mei kahā degemōu, o sasai kediame hohō hiyedo degemabeedei. *Buk Song 32:1-2*

⁹ O kolo diafigile hobogou kedianōu * hohō degele ile? Ha, o kolo diafigile ili mei kediane de hohō degele ile? Abrahambe ē damaleyodei kahānōu Godihage ēme dōudo oyode tobou.

¹⁰ Abraham ē kage dalamōu, Godihā ēme dōudo oyode tobolou? Eme kolo kōu diafou? Ha, diafōu li mei, you? A nīmokōu tobolōu kuhe, ēme kolo diafōu li mei kelegebe, Godihā ēme dōudo oyode tobou.*

¹¹ E kolo diafōu li mei kelege, Godikōu damaleyodeimōu, Godihage ēme dōudo oyode tobou. Godihā ēme dōudo o degeimōu duguomōu, kolo diafōu yede tobou. Kolo diafou keme Godihā ēme dōudo degeiyodemōu maka degei. Kegei kahā degemōu, Abraham ēme kolo diafigili mei o, Godikōu damaleyodele i kedia die

* **4:9 4:9** O kolo diafigidi o kediame Juda obiyei. O kolo diafigili mei o kediame sa sa obiyei. * **4:10 4:10** Abraham ē Godikōu damaleyodemā dalali, sadebe 14 kege mei degeimōu, o tae ē kolo

kuhe diafou (Stat 15:6, 16, 17:24-25).

kou guai o. Diame kolo diafigili meiye, kenou si Godiha dihile kokou be doudo o.

¹² Kolo diafigile i o ilo kediane, Abrahambe die kou guai o. O kediane mou yofuwa kolo diafigili mei. Diane Abraham e kolo diafou li mei kelege, Godikou damaleyodei sagai kenou tefeledamaleyodele i o.

Godiha Abrahamkou neleyodema makai ta keme damaleyodele i o sasai dimokou bou de tobou

¹³ Godiha Abrahambou, e sosou bou diamokou sa sa olou fei neleyodema makai keme kuolou ta sesedi kaha mei. Abraham e Godikou damaleyodei kaha degeimou, Godiha kege kuhe tobou.

¹⁴ Godihage kuolou ta ke sesele idi o sasai kediamokou sa sa olou fei neleyode tobou debabe, Yesukou damaleyodei midihogeme sibigebou mei, haba Godiha neleyodema makai kene mou yofuwa hiyafogou.

¹⁵ Kuolou mai dalamou be, kuolou ta ke gobou gile idi kene dala. Kege degeli keme Godiha gofou hiyedo degeli. Kenou si kuolou ta ta dala mei debabe, ta ta gobou gile idiyo mei.

¹⁶ Godikou damaleyodeibe sibigebou. Ni duma, Godiha Abraham habaguguegu keme o habage hagua ile kedibou de tanou habaguguegu. Godiha habaguguemou, bi ta solou do neleyodeibe, kuolou ta seseli o

kediāmokōu nou neḷe tobōu li mei, Abrahamḥa Godikōu damaleḃodei sagai kenōu tefeḷe damaleḃodele i o sasai kediāmokōu ne tobou. Damale, Abraham ume di olōu fei di kōu guai o.

¹⁷ Keme Godiḥa kuguokōu be kōu gue nalai dala,

A degeiye, sa sa obiyei sudo kediage name die kōu guai oyode tobolōu ile. *Stat 17:5*

Damaleḃo, Abrahamḥa Godikōu damaleḃodeimōu, ume Godiḥa dihiḷe kokōu di kōu guai o degei. Godi, Abrahamḥa damaleḃodei keme tofigiei kediāmokōu fi geḥe neḃi Godi. Haba e taenōu tobōu mōu ne, bi kegei ta deleli mei kene tamā degedi.

¹⁸ Abraham e Godiḥa emokōu solōu do neḷeḃodei keme kage neḷe keme e ta tawali meiye, kenōu si e Godikōu damaleḃodemā dia dalali, Godiḥa degeiye, ume sa sa obiyei sudo die kōu guai o degei. Yobe, Godiḥa kōu gue kōu tobou kaḥa,

Name nabukōu tafalaba, o ne habage haguā ile kediame sudo degemōu ileyode tobou.

Stat 15:5

¹⁹ Godiḥa Abraham emokōu ke tobou kelegebe, e sadebebe olōu fei 100 sagai kege. E tōu be olōu fei neḷe mei dege, tolo ile sagai delei. E sasai Sarane, sobōu dedo degei, dihi ta moloḃu sagai mei. Kenōu si Abraham e Godikōu damaleḃodeibe, neḷeḃo dege delei.

20 Godihā emokōu ke neleyodeimōu, e ta fi bolou malī mei, Godikōu nōu damaleyodei. Damaleyodema, neledo dege dalali, Godikōu hohobōu di.

21 E Godihā degeleyodema makai keme damaledo kege degeledade tawai.

22 Kegei kaha degemōu, Godihage eme doudo oyode tobou.

Stat 15:6

23 Godihā kuguokōu Abraham eme doudo oyode nalagai dala keme emokōu nōu tobōu li mei.

24 Dimokōu bōu de tobou, dine Godi, di Hiye O Yesu tei haguagi kokōu damaleyodei kaha degemōu, ege dine doudo o sasaiyode tobolou.

25 Damaledo, Godihā di midihō kasagai kaha hebe ke igile mugulamōu, e Yesu kuhe tōu fogōu mōu, oe wala imōu tolo i. Haba, Godihā dibe doudo o sasaiyodele domōu, e Yesu kuhe widaimikōu ge haguagi.

Dibe Yesubōu de tolo ilemōu, haba ebōu de haguā gehe dege dalagua

(Tā Hiye 5-8)

5

*Godihā dibe doudo o sasaiyode tobou**

¹ Di Godikōu damaleyodei kaha, Godihage dibe doudo o sasaiyodei. Kegei kaha, di Hiye O Yesu

* 5: 5:0 Yesube di dowoye tolo i kaha degemōu.

Kelesuhā degeiyenōu, dibe Godibōu de mogo tanōu degei dala kuhe.

² Di damaleyodei kaha degemōu, Yesuhā degeiye, dibe Godihā habaguguei kodu fologa dalagua. Haba di Godihā hohō, hebenikōu dala kokōu fologale ke dia dalagua kaha degemōu, di hohō hiyedo degele ili kuhe.

³ Di ke degele kokōu nōu hohō hiyedo degediyo mei. Di hagi dugumōu ne, hohō degele idi, di hagi dugulu kahage dibe neleđo dege tafalaguamabadomōu kuhe dugudi.

⁴ Di neleđo dege tafalaguali, tefele duguye tamā degeibabe, di mihikōu ta fiyale mei. Di mihikōu fiyale mei, Godihā dimokōu midihō bolōdo degele ke dia dalaguale.

⁵ Di Godihā dimokōu midihō bolōdo degele ke dia dalagualibe, di ta mōu yo[u]wa dia dalaguadiyo mei. Yobe, Godihage di solōu do degemōu, Duo Bolofei dimokōu neimōu, e solōu do degedi midihō ke di duledu dala kaha.

⁶ Di nele dege dalali mei, Godi tobekōu muguo dalaguamōu, Godihā sawisieī kōu maka degei kelegenōu, Kelesu e di dowoye kuhe tolo i.

⁷ Dige dōdo o taha dowoye di ta tolo ile sagai mei. O midihō bolofeiđo milōu gadi o taha dowoye dige e dogōu gulabasi tolo ile sagai.

⁸ Kenōu si dibe midihō kasagai milōu di o sagai kegenōu dalamōu, Kelesu e di dowoye kuhe tolo i, di dogōu gulamōu. Midihō keme Godihā

dimokou solou do hiyedo degedi midihq.

⁹ Tolomou, e kafeiye di hebe kasagai ke togule mugu kaha degemou, dibe e dihi ke kokou dou do o sasai degele i. Kegei degemou, di tewe, Godiha midihq kasagai milou gadi o sasai kediamokou gofo degeibabe, Kelesuha degeiye dibe bo-logua dalaguale.

¹⁰ Di Godibou ho degei kegenou dalamou be, Godiha e Dihi e teibe di ho degei midihq ke mei degei. Ifi dibe Godibou de mogo tanou degei dala kaha, di Godiha di mamolo udade tawale ili, e Dihibe hagua gehe dege dala kaha degemou.

¹¹ Haba tabe, di Hiye O Yesu Kelesuha degeiyenou dibe Godibou de mogo tanou degei. Dibe Godibou de mogo tanou degemou, di emokou hohq hiyedo dege dala kuhe.

Adamha degeiye todi midihq ke tama degei, kenou si Yesuha degeiye fi gehe degedi midihq ke tama degei

¹² O tanou fei kaha midihq kasagai milou kahanou degeiye, midihq kasagai sa sibige kuokou tama degei. Midihq kasagai kahage todi midihq kene hagua kogumou, sa sa o sasai dibe olou fei tofigile o sasainou dala, midihq kasagai milou gadi kaha dowoye.

¹³ Mosesha kuolou ta ta mali mei kelegebe, sa sibige kuokou be o sasaiye midihq kasagai milou ga idi. Kenou si, kuolou ta ta mali mei kaha degemou, Godihage midihq kasagai olou

fẽi keme mōu duguo fofōu guei, ta huso□uma nalagali mei.

¹⁴ Kenōu si Adamhā tofogōu mōu, o sasai olōu fẽi tofigiemōu haguabe demōu Mosesha haguamōu delei. O ilo kediage kuolōu tā, Adamhā gobou sagai kenōu tefele ta gobōu li meiye, kenōu si olōu fẽi tofigiemōu haguei.

Adambe habage haguale o kaha maka sagai delei.

¹⁵ Kenōu si midihō kasagai milou obōu, Godihā solōu do nei obōu diliebe tefeinōu mei. Dilie tanōu tahā Godihā tā gobou kahanōu be, o sasai olōu fẽi tofigile idi. Kenōu si, Godihā Yesu Kelesu dimokōu solōu do nei kahage e habagugueibe o sasai olōu fẽi dibōu de hiyedo dala kuhe.

¹⁶ Haba nebe, solōu do nei kebōu, midihō kasagai milou kebōu diliene ta tefeinōu mei. Midihō kasagai, dilie tanōu tahā milou kahage, o sasai olōu fẽi tā sale kelegebe hebe kasagai ke malā ileyodei. Kenōu si o sasai sudo midihō kasagai milōu ga imōu be, Godihā habaguguemōu, tā saiye tolōu ile meiyodei, Godihā o sasai kediamē kōu doudoyode tobou kaha degemōu.

¹⁷ Damaledo, o tanōu kaha Godihā tā ke gobolōu mōu, midihō kasagai ke milou kahanōu be, todi midihō ke tamā dege hiye degemōu, o sasai olōu fẽi tofigile idi. Kenōu si Godihā habaguguei kahage todi midihō ke gabamōu,

hiyedo degemou ili. O koyoha Godiha solou do nej ke mouba, Godiha o keme dou do oyode tobou babe, o keme fi gehe malaba, tofousogo tofousogo tofolou. Dabai kene Yesu Kelesuha degeiyenou dalali, hiyedo degemou ili kuhe.

¹⁸ Kegemou, di defeido fimame. O tanou kaha kuolou ke gobou kaha degemou, Godihage o sasai di olou feibe ta saiye tolou yode tobou. Kenou si Yesu Kelesuha midihou dou do ke milou kaha, Godiha o sasai dibe dou do yode tobou, ta saiye di ta tolou mei.

¹⁹ O tanou kaha Godiha ta gobou kahanou degeiye, o sasai olou fei kediane midihou kasagai milou ga idi. Kenou si, Yesu Kelesuha Godiha ta ke dulo sesedi kaha degemou, o sasai olou fei kediane Godiha dihile kokou dou do o sasai dege dalaguale.

²⁰ Godiha e kuolou ta ke maibe, o sasai kedia midihou kasagai milou gale domou kuhe mai. Midihou kasagai hiyedo milou ga idiye, kenou si Godiha o sasai di habagugueibe hiye folodo dala kuhe.

²¹ Midihou kasagai milou di kahage todi midihou ke tama degemou, hiyedo degei. Kenou si Godiha habagugueimou, di Hiye O Yesu Kelesuha degeiyenou, dibe dou do o sasai degemou, fi gehe moumaba, tofousogo tofousogo tofolou ile.

Dibe Kelesubōu de tofigiei

¹ Ha kagele? Di midihō kasagai sudo milōu gadibe, Godihā habaguguei midihō keme de hiye degele domōu kuhe milōu gadi?

² Kegele meido. Dibe tofigiei o sagai kaha, di midihō kasagai kaha nelebe olōu fei mei degei. Kegei kaha, dibe kageiba midihō kasagai ke kegenōu milōu ga ile?

³ Dibe Yesu Kelesu yoŋu kōu dogōu guomōu fafeleya tofolōu i kaha degemōu, dibe ebōu de tofigiei dalagua. Keme nige ta tawale iyo mei?

⁴ Di fafeleya tofolōu ibe, dibe tofigiemōu Kelesubōu de widai dalagua, dibe Aye Godihā nele hiyedo kahanōu Kelesu haguagimōu gehe degei sagai kenōu tefei, dine fi gehe ke moŋumabadomōu.

Di Kelesubōu de fi gehe degele dala

⁵ Dibe Kelesubōu de dogōu guomōu, Kelesu e tei sagai kege dine tofigiei. Nebe kenōu tefele, e haguamōu, fi gehe degei sagai kegenōu dine hagua, fi gehe malā ile.

⁶ E hebe fufuguomaitōu tolo i kelegebe, dine ebōu de dogōu guomōu, di tōu keme e tei sagai kenōu tefele tolo i, tōu e tagadi midihō kaha di ta tōu ba, midihō kasagai kaha dabai degeiye domōu.

⁷ Yobe, o ta tolo imōu be, midihō kasagai kaha neleye o ke ta dia daladiyo mei kaha.

⁸ Damaledo, dibe Kelesubou de tofigiei kaha degemou, di ebou de fi gehe mooumaba tofousogo tofousogo tofolou kokou ne damaleyodele idi.

⁹ Godiha Kelesu e tei kou haguagi kaha degemou, e haba ta tolo ile mei keme di kou tewe. Eme todi midihog kage ta gabale dala meido.

¹⁰ E tanou fei tolo i kelegenou, midihog kasagai kaha nelebe olou fei mei degei. E haba ta tolo ile mei. Ifibe eme gehe degei, Godibou de dala.

¹¹ Nebe kenou tefei, nine tofigiei sa degei kaha, ni midihog kasagai kaha nelebe olou fei mei degei. Yesu Kelesuha younou dogou guo dalamou, ni fi gehe degemou, Godibou de sulugua ke tawama.

¹² Ni ni tou ta seseguba, midihog kasagai kaha ni tou dia daladama. Tou keme todinou. Kegeligi, midihog kasagai kaha ni tou ba, ni ke seseiye.

¹³ Midihog kasagai kaha ni dobogouubou, ni abogouubou ni tou ilo kelebou dia dalayedema sesegudama, ni midihog kasagai milou ye deba. Nime tofigiei o, hagua i ke sa degei kaha degemou, niou sie Godikou nema. Midihog bolog kahanou ni tou olou fei dia dalayedema seseguoba, ni midihog doudo kenou milou ma.

¹⁴ Midihog kasagai kage nime haba ta dia dalale mei. Yobe ifibe nime Mosesha kuolou ta kaha hayedu dala mei. Nime Godiha habaguguei hayedu dalagua kaha.

Dibe midihog doudo kaha dabi degedi o

dalagua

15 Dibe Mosesha kuolou ta kaha hayedu dalagua mei, Godiha habaguguei kaha hayedunou dalagua. Kegei kaha degemou, di kage degele? Di midihq kasagai milolou de bolofei? Kege meido.

16 Nime niou sie bose o takou seseguoba, e dabai ke degeibabe, ni e ta olou fei kenou dulo sesemabeedei. Keme nige ta tawale iyo mei? Nebe kenou tefei, ni midihq kasagai milou dibe, nime todi midihq kaha dabai degedi. Ni Godiha ta duloba, e dabai degeibasi, nime doudo o sasai degeiba dugulo.

17 Bolodo, afuge nime midihq kasagai kaha dabainou degediye, kenou si ta Godiha nimokou hehegiei keme ni tolou mou sesedi. Kegei kaha, di Godikou bolofeyode tobou me.

18 Ni midihq kasagai milou di kelegebe, nime didiq o sagai deleigui. Dalaguamou, Godiha ni mamoumou, ni didiq degei ke tou fogou mou, midihq doudo kaha dabai degedi o degele i.

19 Ni a tobolou be olou fei ta tawale iyo mei kaha degemou, a haba oe tobou di sagai kenou tefele tobou ladi. Duma, afuge nige midihq kasagai kaha ni dobogouubou, ni abogouubou dia dalayedema seseguomou, midihq kasagai sibigibou ke milou ga idi. Ni Godiha ta tobekou muguomou, e ta ta dulo idiyo mei. Ifibe ni midihq kasagai ke hiyafogou ma. Midihq doudo kaha ni tou olou fei dia dalayedema seseguoba,

dabai kenou degema. Kegeiba, Godiha dihile kokou bolofeido degeiba, e nime yoou e biyode tobolou.

²⁰ Ni midihō kasagai kaha dabai degele idi kelegebe, midihō doudo kaha dabaibe ta degele idiyo mei.

²¹ Ni midihō, ifi nou sidifi degeli sagai kenou milou ga idi kelegebe, ni hebe bolofei ke de mou? Mou li meido. Midihō kegei kahage o di tofigilenou.

²² Ifi kou bou genou, Godiha degeiye, nime midihō kasagai kaha didio degei ke tou fogou mou, Godiha dabai degedi o degele i. Kegei kaha degemou, ni hebe bolofei kenou mala ile. Godiha nime e dihile kokou bolofeido degele iba, nime yoou e biyode tobolou. Uwagebe, ni fi gehe kene mala ile.

²³ Midihō kasagai milou di kaha hebebe todinou. Kenou si Godiha dimokou fi gehe ke solou do neimou, di Hiye O Yesu Kelesuha degeiye, di tofousogo tofousogo tofolou ile.

7

Ifi dibe fi gehe kaha dabai ke degele ili

¹ Mogo diama, a ta kouu tobou ladibe, o Mosesha kuolou ta ke kou tewe nimokou tobou ladi. O ta teli mei kelegebe, eme kuolou ta kaha hayedu dala. Toubabe, eme kuolou ta kaha hayedube haba ta dalale mei. Keme nige de tewe?

² Sasaī tahā o hulomoū, e mā teli mei dalamoū be, Moseshā kuoloū maiyege sasaī kahage e mābou de dogoū gu dalayedei. Kenoū si e mā toumoū be, kuoloū keme mei degeimoū, eme moū yōuwa daladi.

³ E mā teli mei kelege, o ta humoū be, eme o hiyou moū sasaiyodele idi. E mā tolo ibasi, kuoloū ta dalale mei. E o daga hulobe, kasagaī mei, bolofeī.

⁴ Mogo diama, n̄ine kenoū tefei. Kelesu e tolo i kelege, n̄ine eboū de tofigile i. Kegei kahā degemoū, n̄ime Moseshā kuoloū ta kahā hayedu dala mei. Ifibe n̄ime o toumoū widaimikoū dogogumoū, e haba haguā gehe degei o kahā yōu e sosoū degei, dibe Godihā tagadi midihō bolofejido kenoū miloloū ile domoū degei.

⁵ Di diyōu di toū e tagadi midihō kasagaī kahā di dia delei kelegebe, kuoloū kahā degeiye, di midihō kasagaī miloū galamoū hiyedo degele idi. Midihō keme tofigile midihonoū.

⁶ Kenoū si midihō kasagaī, di didiō degei keme Kelesuboū de tolo i kahā degemoū, dibe Moseshā kuoloū kuguokoū nalagai kahā hayedube ta dala meido. Ifi di dabai degelibe, di midihō gehe, Duo Bolofeihā dimokoū hegiya kenoū dabai degele ili.

Midihō kasagaī kahage di koū makei

⁷ Ha kagele? Moseshā kuoloū ta kahā degeiye, di kuoloū ke goboloū ba, midihō kasagaī miloū babe, di kage toboloū? Kuoloū be kasagaī? Kege

mei. Kuoloū ta dala mei debabe, a midiho ilo kelebe kasagaidade tawadiyo mei. O tahā bi ke hoboū tagadayede* toboū li mei debabe, age midiho kegei keme kasagaidade tawadiyo mei.

⁸ Age kuoloū ta kahā ni hoboū degedamabeedei ke dulomoū be, a midiho kasagainoū miloū galamoū degedi. Tagadi midiho kasagai daga daga ke mā duledu hiyedo tamā degegadi. Kuoloū ta ke dala mei debasi, midiho kasagai a miloū lamoū degedi keme o tei sagai degei, nele meido.

⁹ Afuge a Godihā kuoloū ta ta tawali mei delei. Kenoū si habage, a kuoloū ta kahā na hoboū degedayedei ke dulomoū, midiho kasagai miloū lamoū degeli midiho ke mā duledu tamā degei.

¹⁰ Kegei kahā degemoū, ame tei sagai delei. Moseshā kuoloū mai kahā yobe o fi gehe ke moꝑuyadomoū mai. Kenoū si a kuoloū ta ke dulo seselamoū degeimoū be, a fi gehe ke ta moū li mei. Kuoloū ta kahā degeiye, ame todi kokoū delei.

¹¹ A kuoloū ta kahā ni hoboū degedamabeedei ke dulomoū, a midiho kasagainoū miloū galamoū degedi. Midiho kasagai kahā kege ogoū gama, a woumoū tei sagai degei.

¹² Dige Moseshā kuoloū ta keme kage toboloū? Kuoloū ta keme Godihā bi, Godi yoꝑumakoū genoū haguei. Haba, ta oloū fei kuoloū ta kahā

* 7:7 7:7 Kisim Bek 20:17

duledu dala kene Godiha yoŋu e binou kaha, Mosesha kuolou ta keme doudo bolofeido.

¹³ Kenou si kagele? Kuolou ta bolofei kahage a de woumou tei sagai degei? Kege meido. Midiho kasagai kaha a wei. Mosesha kuolou be bolofeiye, kenou si midiho kasagai kahage kuolou ta bolofei kebou de geleguomou, a kuhe wei. Kegemou, midiho kasagai keme tamado felejimou, di tawalibe, midiho kasagai keme kasagaido. Midiho keme dolodo kasagaido gabama folodo.

*Di duledube fi kasagibou fi gehebou dilie biya idi**

¹⁴ Di Mosesha kuolou tabe Godi yoŋu majyode kou teweye, kenou si ma tou e tagadi midiho kaha degeiye, a Godiha ta ke dulo sesele sagai mei, ame midiho kasagai kaha dabai degedi o kaha degemou.

¹⁵ Midiho a milou gadi kaha yobe a ta tawaiyo mei. Midiho a tagadi keme a milou gadiyo mei. Kenou si midiho a tagadiyo mei keme a olou fei milou gadi.

¹⁶ A mayoŋu tagadiyo mei ke milou gadi kaha hegiliba, a Mosesha kuolou tabe bolofeidade tawali.

¹⁷ Kegei kaha, midiho a milou gadi keme a mayoŋunou milou gadiyo mei. Midiho kasagai, ma duledu dala kaha degeiyenou milou gadi.

* **7:13 7:14 widio ta** Good News Bible kaha widio ta.

18 A tewe, ma duledube bolofei ta dala mei. A ma tou e tagadi kenou tobolou. Damaledo, a midihō bolofei kou milolou sagaiye, kenou si a ta milou diyo mei.

19 Midihō bolofei, a tagadi keme a milou gadiyo mei. Kenou si midihō kasagai, a tagadiyo mei keme a milou gadi.

20 Damaledo, midihō a tagadiyo mei keme a milou gadi. Kegei degemou a tawali, a mayoounou milou gadiyo mei. Midihō kasagai, ma duledu dala kaha degeiyenou milou gadi.

21 Kegemou, a ma duledube midihō kou guei kaha dalamou dugulu, a midihō bolofei milou lamou degeimou be, midihō kasagai kahage akogoguedi.

22 Ma fimai kokou gebe Godiha kuolou ta kenou tagali.

23 Kenou si a midihō taha ma tou ke dia dalamou dugulu. Midihō kasagai kahage midihō bolo, ma fimaikou dala kebou de biyolugi, ame didio o sagai tolou mou, ma dobogooubou, ma abogooubou olou fei ke dia dala.

24 Ame o kasagai, hagi hiyedo dugulu. Ma tou e degeiye a olou fei tolo ile sagai. O koyoha a dogou guba, a todi midihō ke tou fogolou?

25 Bolofeido. A Godikou bolofeyode tobolou. Di Hiye O Yesu Kelesuha degeiye, Godihanou si a dogou gulo.

Kegemou, abou ma fibou olou feibe Godiha

kuoloū tā kahā hayedu dalaye, kenoū si mā toū e tagadi midihō kahā degeiye, ame midihō kasagaī kahā hayedu dala, kenoū si a dogoū gulo o dala.

8

Yesu Kelesu e di midihō kasagaī kahā hebe ke igile muguomoū, haba Duo Bolofeī dimokoū nei

¹ Kegei kahā degemoū, o sasaī di Yesu Kelesuboū de dogoū guo dalaguababe, dibe tā saieye ta toloū ile mei.

² Yobe, dibe Yesu Kelesuboū de dogoū guomoū, Duo Bolofeīhā hayedu dalaguamoū, e dimokoū be fī gehē neī kahā, di midihō kasagaī kahā didiō degei keme toū fogoū moū, todi midihō kahā hayedu ta dalagua mei kahā degemoū.

³ Moseshā kuoloū tā seselamoū degedi midihō kahage di midihō kasagaī kahā hebe keme ta igile muguli mei, yobe di toū e tagadi midihō kasagaī kahā di kuoloū tā ke dulo seseli ke akogudi kahā degemoū. Kuoloū tā kahā ta degeli mei, keme Godihānoū degei. Godihā yōū e Dihi toboū moū migile, midihō kasagaī miloū di o di бага malā felemoū, di dowoye Godihā eme tā saikoū dogogumoū, e toumoū, di midihō kasagaī miloū gadi kahā hebe keme oloū feī emokoū neimoū, mei degei.

⁴ Godihā ke degei kahā yobe koū gue, Moseshā kuoloū tabe doudoye, kenoū si di seselamoū degele iye, Godihā dihīle kokoū dibe ta doudo

o sasai degele ili mei. Kegemou, dibe Godiha e dihiile kokou doudo o sasai degemabadomou, e midihq gehe ke dimokou hegi. Midihq keme tou e tagadi midihq mei, Duo Bolofeiha dogou guo dalamou suluguadi midihq ke hegi.

⁵ O sasai, tou e tagadi midihq sesega idi kediage die tou e tagadi kokou nou fima idi. Kenou si o sasai, Duo Bolofeiha dia dalagua kediage Duo Bolofeiha tagai sagai kokou nou fima idi.

⁶ O sasai die tou e tagai kokou nou fima idi kediame tofigile ile. Kenou si o sasai, die fimai Duo Bolofeiha dia daladi kediame bologuado dalaguali, fi gehe tofousogo tofousogo tofolou ke mala ile.

⁷ O e tou e tagadi kokou nou fimouababe, o keme Godikou be ho mai dala. O kegei keme Godiha kuolou ta kaha hayedube dala mei. Ege kuolou ta keme sesele sagai meido.

⁸ Tou e tagadi midihq kasagai kaha dia dalaguadi o sasai kediage Godiha tagali keme ta degele sagai meido.

⁹ Nime tou e tagadi midihoya ke sulugua mei. Nime Godiha Duo Bolofeiha youtu dogou guo dalamou sulugua. O Kelesuha e Duo Bolofei diabou de dala mei kediame Kelesuha bi mei.

¹⁰ Midihq kasagai kahage ni tou be woumou tofigiei dalagua. Kenou si Kelesube ni duledu dalababe, nime fi gehe degei dalagua, Godiha dihiile kokou nime doudo o sasai degei kaha degemou.

11 Godihā Yesu Kelesu tei haguagimōu gehe degei. Kegemōu, Godihā Duo Bolofei nī duledu dalabasi, nī tofigieiba, haba haguā gehe degele ile.

Duo Bolofeiha degeiye, dibe Godihā sisigo degei

12 Mogo diāma, age di midihō tanōu fei kokōu yanōu siamebeede tobolōu, ha di tōu e tagadi midihoya ke ta siamebeede tobōu yo mei.

13 Yobe, nī tōu e tagadi midihō kasagai kokōu suluguababe tofigile ile. Nī Duo Bolofeiha neleyenōu midihō ke tobekōu mugubasi, nī fi gehe tofousogo tofousogo tofolōu ile.

14 Yobe, Godihā Duo Bolofeiha dogōu gumōu suluguadi o sasai kedīame Godihā sisigo degei dalagua kaha degemōu.

15 Duo Bolofei, Godihā nīmokōu nei kahage nīme e fisimōu dabai degedi o degemabeede tobōu li mei. Damaledo, nī haba ta gue degele ile mei. Duo Bolofeiha degeiye, nīme Godihā sisigo degei dalagua. Dibe Godihā sisigo kaha degemōu, dige Aye,* mā Aye de haguisa idi.

16 Duo Bolofeiha yoñunōu di fimai dogōu guomōu tobolōu be, dibe Godihā e sisigo degei dalaguayode tobolōu.

17 Dibe Godihā e sisigo degei dala kaha degemōu, di bi bolodo Godihā dimokōu neleyodema makai ke dia dalagua. Keme Kelesu di eyehā kōu mōu. Di hagi, Kelesu e dugu

* 8:15 8:15 Yesuhā tæge Aba dilibe, mā 'aye' dili.

sagai ke dine duguoba, di Godiha sisigo degei dalaguababe, di habage hebeni hoho ke malaba, ebou de dalaguale.

Habage di hebenikou bologuado duwoguale ke malq ile

¹⁸ Damaledo, a hagi di ifi kou dugulo ili koume hiyefe meidade tawali. Di hebeni hoho ke malaba, bologuado duwoguale keme bolodo, di ta tawaga tobolou sagai mei.

¹⁹ Bimai olou fei Godiha milou gai kediage yoou e sisigo di tama degeiba dugulamou dia dalagua.

²⁰ Yobe, ifi sa sibige kouumaha bi olou fei, Godiha milou gai kediamе mou dalagua. Keme dioou tagaiya ke dalagua mei. Godi yoou degeiye, kuhe kege dalagua. Dalaguali, midiho bolofei diamokou tama degele ke dia dalagua.

²¹ Damaledo, ifi kou bou ge sa sibige kouumaha bimai olou feibe makodi keme didio degei sagai dala. Habage, e tou fogou basi, bimai olou fei kediamе Godiha sisigo dibou de bologuado dalaguale.

²² Bi olou fei Godiha milou gai kediamе hagi dege dalali do hiyedo, sasaiye dihi mou lamou dugudi sagai kenou tefele duguomou gosomou hagulugi ifine kegenou dala keme di kou tewe.

²³ Bimai olou fei kedianou gosolo iyo mei, dine gosolo ili. Godiha e Duo Bolofei dimokou kou nei keme bi dagado e dimokou nei. Kenou si dine

hagi dege gosolo iligi, Godihā dibe ẹ sisigoyode tobōu ba, di tōu be bolodo, tawaga tobolōu sagai meido degele ke dia dalagua.

²⁴ Godihage dibe kōu mamōu, kenōu si dige di dihoje ta duguli mei, you dala. Di ẹ midihō bolodo ke dimokōu hegiba dugulo ke dia dalagua. Damaledo, di ke olōu fei kōu dugulo i debabe, di ke ta dugulamōu dia dalagua mei.

²⁵ Kenōu si di Godihā midihō bolodo hegiba dugulamōu dia dalaguabe, di dedeido dege dia dalagua, di duguli mei, you kaha degemōu.

²⁶ Haba, Duo Bolofeiha o sasai di dedei mei degeimōu duguomōu be, ẹ di dogou gudi. Di tawadiyo mei, mōu yo[u]wa diho бага tobolōu imōu be, ẹ Godikōu di dogou guyedema diho бага tobōu di. Duo Bolofeiha diho бага tobōu dibe, hilige tobōu diyo mei, duledugenōu wodi.

²⁷ Kegemōu, Godihage o duledune dugudi, haba Duo Bolofeiha fimaine ẹ kōu tewenōu. Yobe Duo Bolofeiha Godi yo[u] tagaiya kenōu ẹ o sasai di dogou guyadomōu emokōu diho бага tobōu di kaha degemōu.

²⁸ Godikōu hohō degele idi o sasai, Godihā yo[u] tagai sagai kenōu degemabadomōu makai kediamе Godihā hiyedo dogou gudi, keme di kōu tewe.

²⁹ Yobe, o sasai, Godihā kōu mamolo[u]yodema makai kediamе yo[u] ẹ Dihi sagai kenōu tefemabadomōu, ẹ Dihido keme ẹ sisigo sudo di eyedo degele domōu kuhe makai.

³⁰ O sasai, Godihā kōu makai kediamokōu be ege haguissama haguamabeede tobou. O sasai yoŋu haguissai kediamē ege dōudo o sasaiyode tobou. Dōudo o sasaiyode tobōu mamōu, e hohōbōu e nelebōu ke diāmokōu nej.

Godihā di solōu do degedi midihō keme midihō tae ta akogulo sagai meido

³¹ Ha kagele? Di Godihā degei kuokōu be kage tobolōu? Godihā di dogōu gubabe, o koyohā dimokōu ho male?

³² Damaledo, Godihā e Dihido ta habali mei. E tobōu mōu migile, di dogōu gulamōu tolo i. Kegei kahā degemōu, di tewe, Godihā dimokōu bi bolodo olōu fei kene nele.

³³ Dibe Godihā makai o sasai, yoŋu e binōu. Kegei kahā, o tae di tā sale sagai meido. Godihāge dibe yoŋu e dihiile kokōu dōudo o sasaiyode tobou.

³⁴ O koyohā tobouye, di hebe kasagai ke moloŋu? Ta meido. Yobe, Yesu Kelesu e tolo imōu, Godihā haguagimōu, gehe degemōu, ifibe Godihā dobogoŋu delekōu duwoli, di dogōu gayedema diho baga tobōu di.

³⁵ Kelesuhāge dimokōu solōu do hiyedo degedi kahā degemōu, midihō taeye e solōu do degedi keme ta akogulo meido. Di hagi dugubane, do dugubane, oe dimokōu midihō kasagai hegibane, hegie degeibane, yukuei mei degeibane, ho oe di makoubane, biyaba di woubane, kegegai olōu fei

kahage Kelesuha dimokou solou do degedi keme ta akogulo meido.

³⁶ Keme Godiha kuguokou be kou gue nalai dala,

Eibe ne bi kaha degemou, ho o kedia ei woumou tofigile idi. Eibe wai sipsip sagai degei duguomou, di womebeede tobolou idi.

Buk Song 44:22

³⁷ Kelesuha dimokou solou do degedi kaha degemou, dige hagi kegei ke duguomou be gabama folodi.

³⁸ Damaledo, Godiha dimokou solou do hiyedo degedi kaha degemou, a tawalibe, midihō tae e solou do degedi keme ta akogulo sagai mei. Todibou, todiyo meibou, esol o kediabou, duo kasagai kediabou, bi ifi dala kebou, sabita dalale kebou, duo daga daga neledo neledo olou fei kebou,

³⁹ duo sugutou dalagua kebou, mihj dulemou dalagua kebou, Godiha milou gai kebou olou fei kediage Godiha solou do degedi keme ta akogulo sagai meido. Godiha di Hiye O Yesu Kelesu dimokou nei kahanou be, Godiha dimokou solou do degedi ke hegi dala kuhe.

**Polha midihō Godiha Israel
obiyei kediāmokou degeli ke
tobou**

(Ta Hiye 9-11)

9

Polhā Israel obiyei kediāmokōu solōu do hiyedo degei

¹ Ame Kelesubōu de dogōu guo dala kaha degemōu, a gulokou tobōu yo mei. Duo Bolofeiha degeiye, a mā duleduge tawalibe, a damaledo tanōu tobolōu kuhe.

² A hagi hiyedo degemōu, fi hiyedo mamōu, mā duleduge gosolomōu solōu do hiyedo degedi.

³ Age Godiha mā Israel obiyei kedia mamoloū ke tagali. Godiha a Kelesubōu dala ke akoguoba, a makolo debabe, mā Israel obiyei kedia mā timōu moloūne tabōu mei.

⁴ Diame Israel o sasai, Godihage diame yoū e sisigoyodemamōu, e hohobōu e nelebōu ke diāmokōu hegi. E mogo degedi midihobōu, e kuolōu tabōu, e egeibōu olōu fei ke diāmokōu nei. Haba, e midihō bolodo kene diāmokōu degeleyodema makai.

⁵ Israel o die kōu guai o kediame hūti hiye o. Dia dihi moūmōu haguasiligi, Kelesu ene haguai. Eme o degeiye, kenōu si eme Godi. Bi olōu feibe e hayedunōu dala. Sawisieie olōu feibe di e hunōu hebele foguo dalame. Damaledo.

Polhā midihō Godiha Israel obiyei kediāmokōu degeli ke tobou

⁶ Midihō mā Israel obiyei kediage milolōu idi kaha, a hagi hiyedo degeliye, kenōu si Godiha diāmokōu midihō bolō ta milolōu yodema makai

keme age mabou sa degeiyode tobou yo mei. Dia dihi mo^uumou haguasilibe, a tawali, ilo kelege damaledo Israel o mei.

⁷ Nebe, Abrahamha sosou ye, kenou si olou feibe e sisigodoyode tobou li mei. Di tewe, Godiha emokou kou gue kou tobou, Ne dihi Aisakha dalali, ise habage ne huti obe hiyedo dege kuhe biyomou ileyodei. *Stat 21:12*

⁸ Ta ko^uumaha e sibigebe kou gue, sisigo, Abrahamha degei ilo kelege Godiha sisigo mei. Dihi, Godiha Abrahamkou neleyodema nei kaha e sisigonou si e hutiyodei.

⁹ Godiha dihi neleyodema kou gue makai, A haguale makai kelege, a boholou ma hagua feleba dugulobe, Sarabe o dihi ta malamai duguloyode tobou. *Stat 18:10, 14*

¹⁰ Nebe, di kou guai o Aisakha sasai Rebeka ene dihi bolou guokou degei.

¹¹ Dalali, dihi bolou mala feli mei, you kelegebe, sisigo bolou kediliege midihou bolou, ha midihou kasagai ta degele ili meiye, kenou si Godiha midihou yoku degedi kenou sesegamou, yoku tagai sagaiya ke dihi tanou fei ta maka degei.

¹² Damaledo, Godihage dabai obe degedi kokou ta fimadiyo mei, yoku tagai sagaiya kenou o maka degedi. Kegei kaha degemou, dihi bolou ke mala feli mei kelegebe, Godiha dilie adiou kou tobou,

Dihi ebukōu malā fele keme e malā, habage malā fele kahā dabai degedi o degeleyodei. *Stat 25:23*

¹³ Keme Godihā kuguokōu be kōu gue nalai dala, Age Jekopsi tagaliye, kenōu si Isobe dafoulu. *Malakai 1:2-3*

¹⁴ Kegei kahā di kage tobolōu? Di Godihage midihō dōudo mei ke milolōu yode tobolōu? Kege meido.

¹⁵ Godihā Moseskōu kōu gue tobou keme di kōu tewe,

A o takōu solōu do degelababe, a solōu do degelenōu. Haba, a o takōu habaguguegulababe, a habaguguegulonōu. *Kisim Bek 33:19*

¹⁶ Kegei kahā degemōu, Godihā o ta maka degedibe oe tagai sagai kokōu ge mei, haba oe dabai degedi kokōu ge mei, Godihā yoŋu e solōu do kokōu genōu o maka degedi.

¹⁷ Godihā kuguoyege, Godihā sa Isip o kedia hiye okōu kōu gue tobou keme di kōu tewe,

A degeiye, na hiye o degei, a ma nelebe namokōu hegiba, haba o sasai sudo ma hu hebele foguoba, a namokōu degei ke sa sa olōu fei tobou mōu suluguamabadomōu. *Kisim Bek 9:16*

¹⁸ Kegei kahā degemōu, di tewe, Godihā o takōu solōu do degelababe, e o kokōu solōu do degelenōu. Nebe, e o tahā fi hiligilababe, e o kokōu kegelenōu.

19 Kenôu si a tawalibe, ni o tae amokôu kôu gue tobolôu, Godi e kege degeibabe, kageiye e di midihô kasagai kaha hebe ke dimokôu neleyode tobôu ya? Godiha degele fimai keme oe ta igile mugulo sagai meiyode tobolôu.

20 O ta na Godikôu hobôu gofoû dege tobôu da.

Bilika mihye milou kahage o e milou kokôu be na kageimôu a milouye a kôu gue dala de de yodulo?

Aisaia 29:16

Kegebe ta yodulo meido.

21 O mih bilika milôu di kahage mih malamôu be, yoû tagai sagai kokôu nôu milôu di. Mih ilobe bilika bolofeido ke milôu di, haba ilobe bilika kasagai degei milôu di. Midihô keme dôudo mei? Age keme midihô dôudoyode tobolôu kuhe. E yoû tagai sagai kokôu nôu milôu di.

22 Godihane kege degedi. O sasai ilo kelebe mih bilika kasagai dege milou ke sagai kenôu tefei dalaguamôu, e môu duguô fogôu dalaye, kenôu si e gofoû degeba, o sasai kegele i kedia makoloba, e nele ke omokôu hehegileyodemâ dia dala.

23 Haba nebe, o sasai ilo kelebe Godiha habagugueimôu mih bilika bolofei degei ke sagai kenôu tefei dalagua. Godiha o sasai kediamokôu e hohobôu e nelebôu ke hehegileyodemamôu, e hebeni hohô kebôu, bologua duwodi kebôu de milôu ma tôu fogôu fogou, o sasai kediamokôu habage nelamôu dia dala.

24 Mihī bilika, Godihā habaguguei keme o sasai Godihā kōu maka degei, di. Keme Juda obiyei dinōu mei, sa sa ilo obiyeibōu olōu fei Godihā haguī sai.

25 Habage-degele-duguo-tobōu di-o Hosea e Godihā tobou ke kuguokōu kōu gue kōu nalai dala,

O sasai ilo kediame mā sosōu meiyē, a mā sosōu yode tobolōu. O sasai ilo kediame a tagali meiyē, habagesi age mā tagaidoyode tobolōu. *Hosea 2:23*

26 Haba,

Sa, Godihā nime mā o sasai meiyode tobou kokōu ge, nime yoŋu kegenōu daladi Godihā e sisigoyodele. *Hosea 1:10*

27 Aisaia ene e Israel obiyei kediāmokōu fimāmōu, hiligedo kōu gue tobou,

Israel o sasai kediame suudo, tō ko we sa degeiye, kenōu si Godihā ilo kelenōu mamoloŋu.

28 Hiye Ohā sa sa o sasai olōu fei tā samaba, hebe kasagai ke totonōu nele hobogolōu. *Aisaia 10:22-23*

29 Ke tamā degegalebe afu Aisaiahā kōu gue kōu tobou,

Hiye O Godi e nelebe hiyedo folodo kaha di sosōu do diame kefeguli mei dioŋu kege dalagua-leyodei debabe, di olōu feibe sa Sodobōu Gomorabōu makei sagai kegenōu kōu makoma mei degeiyodei. *Aisaia 1:9*

Israel o sasai kediame defeido damaleyodele ili mei kaha degemou, diame dou do o mei

³⁰ Ha kegei kaha di kage tobolou? Sa sa ilo obiyei kediage Godiha dihile kokou dou do o degelamou dabai hiyedo degele ili meiyē, kenou si dia Yesukou damaleyodele i kahanou be Godihage diame dou do o sasaiyodei.

³¹ Kenou si Israel obiyei kedia Mosesha kuolou ta ke seselamou degele i. Diage kuolou ta sesedi kaha Godiha dihile kokou dou do o sasai degeleyade tawale iye, kenou si Mosesha kuolou ta kaha diame ta dou do degele ili mei.

³² Yobe, diame damaleyodili mei. Kuolou ta ke seselamou dabai hiyedo degei kaha diame dou do o sasai degeiyade tawale i. Die abogouye igi sa degei kokou kuwamou, mihikou fiyasigei.*

³³ Igi keme Godiha kuguokou be kou gue nalai dala,

Ni duma, a bitou Saionkou igi ta dogogulu. Die abogouye igi kokou kuwagaba fiyasigile. Damaledo, igi hiyedo kokou be obe kuwagaba, mihikou fiyasigile. *Aisaia 8:14*
O taha emokou damaleyodebasi, o keme habage ta sidifi degele mei. *Aisaia 28:16*

10

Israel obiyei kediage Godiha midihobe tewe mei

* **9:32 9:32** Igi keme damaledo igi mei, keme Yesu. *Bitou Saion* (9:33) keme sa Jerusalem.

¹ Mogo diama, age Godiha Israel obiyei kedia mamolo^u ke tagalemou diho бага tobou di.

² Israel o kediamе а tewe kaha degemou, age diame midihō Godihā tagali ke seselamou dabai hiyedo degele ilidade tawali. Kenou si a dugulube, Godihā tagalido keme diage defeido ta tawale iyo mei dugulu.

³ Godihā dihile kokou doudo o sasai degedi midihō keme dia ta tawale idiyo mei. Mosesha kuolou ta kenou sesele iligi dio^uunou doudo o degelamou degele idi. Godihage diame doudo o degele ke tobekou mugu. E hayedu dalagua mei.

⁴ Kelesuha haguiye, Mosesha kuolou ta ke mei degei. Kelesukou nou damaleyodebasi, Godihā dihile kokou dibe doudo o sasai degele.

⁵ Kuolou ta sesedi kaha doudo o degele keme Mosesha kou gue nalai,

O koyoha kuolou ta ke olou feido sesele ibasi,
eme tofousogo tofousogo tofolou. *Wok*

Pris 18:5

⁶ Godihā kuguokou ge damaleyodei kaha doudo o degele keme kou gue nalai dala,

Ni niou sie hebenitou be o koyoha ile de yodudama. *Lo*

30:12

Ta kegei keme ni Kelesu wolou migilamou tobolou ili sagai.

⁷ Haba,

Ni niou sie tofigiei kedia sakou be o koyoha mulō dene yodudama. *Lo 30:13*

Ta kegei keme ni Kelesu widai sakou ge tamakou wolou felamou tobolou ili sagai.

⁸ Ta kaha sibigebe kou gue,

Godiha tabe ni hafeido dege dala. Ni duledune, haba ni mogoudune dala. *Lo 30:14*

Ta keme Yesukou damaleyodele kaha ta, ei hehegile idi ke.

⁹ Ta keme kou gue, ni Yesube Hiye Oyode tama dege tobolou ba, ni duleduge Godiha Yesu widaikou ge haguagi kokou damaleyodeibasi, Godiha ni mamoloou.

¹⁰ Di duledube damaleyodei dala kaha degemou, Godihage dibe doudo o sasaiyodele. Di mogouye damaleyodei ke tama dege tobou di kaha, Godiha di mamoloou.

¹¹ Keme Godiha kuguokou kou gue nalai dala keme di kou tewe,

O koyoha emokou damaleyodebasi, o keme habage ta sidifi degele mei. *Aisaia 28:16*

¹² Juda obou, Grik obou kediamme Godiha dihile kokou be tefeinou do dala. Die Hiye One tanou fei, di olou feido, di Hiye O. O koyoha Hiye Oh a dogou guyedema diho бага tobou mou be, Hiye Ohage o kokou midihog bolonou hiyedo hehegiedi.

¹³ Yobe,

O koyoha Hiye Oh huya ke a dogou guyedema diho бага tobou babe, o keme Godiha mamoloou ke nalai dala. *Joel 2:32*

14 Kenōu si, o sasai damaleyodili mei kediage Hiye Okou dia dogou guyedema ta yodulo ile sasai mei. Dia Hiye Oha ta ke ta tobou ba dulo ili mei debabe, emokou kage damaleyodele ile? Ha o taha egei tobou ho fogou babe, dia kage dulo ile?

15 Ha, o ilo kele egei tobou di o ta iyede tobou mou iyo mei debabe, egei ta tobolou mei. Keme Godiha kuguokou be kou gue nalai dala, O sasaiye ta uwo bolofei hehegiedi o kedia haguasieiba duguoba, hoho hiyedo degele ile. *Aisaia 52:7*

Israel obiyei kedia ta uwo bolofei ke kou dulo iye, ta tolou ili mei

16 Kenōu si Israel o sasai ilo kedia ta uwo bolofei ke kou dulo iye, ta tolou ili mei kaha, Aisaiaha kou gue yodu,

Hiye O, o koyohage egei ei tobou di ke dulomou damaleyode iya? *Aisaia 53:1*

17 Kegemou, di egei dulo hobogou kahage di damaleyodei dalagua ke tawali. Egei di dulo idi keme Kelesuha ta.

18 Kenōu si, a yodulube, Israel o kediage egei ke ta dulo ili mei? de yodulu. Kege mei, dia kou dulo i. Godiha kuguokou kou gue nalai dala keme di kou tewe,

Ta tobolou idi keme sa sibige o sasai olou fei kedia kou dulo hobogou. Sa sa olou fei tefele dulo i. *Buk Song 19:4*

19 Haba, a yodulube, Israel o kediage ta kaha sibigebe ta tawaiyo mei? de yodulu. Kege mei, dia kou tewe. Yomogoube, ta Godiha kou tobou keme Mosesha nalai dala kuhe,

Age hubou mei obiyeibou, haba totou degele i o sasai bou kedianou mamouba, ni kona degeba, gofo u degele ileyode tobou. *Lo 32:21*

20 Habage, Aisaia e gue degeli mei, ta Godiha kou tobou keme e nalai dala kuhe,

O a ka ili mei kediage ame kou dugulo i. Haba, o sasai, a dugulamou yoduga ili mei kediamokou be a tama degeiyode tobou.

Aisaia 65:1

21 Kenou si Israel o kediamokou be e kou gue tobou,

Nime fi hiligido o sasai, ta dulo idiyo meiye, kenou si sawisie i olou fei a nimokou dobogo u eleguomou, ni mamou lamou degeliyodei.

Aisaia 65:2

11

Godiha Israel o ilo kedi habaguguegu

1 A yodulube, Godihage yofu e Israel obiyei kediamе tobekou mugu dala? de yodulu. Kegeli mei, tobekou muguli mei. Ane Israel o. Ma kou guai obe Abraham. Ame Benjamina hutu o.

2 Godiha e obiyei, yofu kou makai kediamе tobekou muguli meido. Elaijaha degei kaha ta, Godiha kuguokou nalai dala keme ni kou

tewe. Elaijahā Israel o kedia tā salamōu, Godikōu neledō dege kōu gue diho bagā tobou,

³ Mā Hiye O, o kediage nē habage-degele-duguo-tobōu di-o kediame woumōu tofigile i. Tofigieimōu, nē gali sidi moso olōu fei kene igisei. Tanōu anōu si dala kuheye, diā ane walamōu degele iliyodei. *1 King 19:10, 14*

⁴ Kenōu si, Godihage emokōu be kage tobolou? Kōu gue tobou,

A mā o sasai be olōu fei 7,000 kege dalaye, diage ogōu gai godi Balkōu be ta yubu sugulo fiya diho bagā tobolōu idiyo meiyodei. *1 King 19:18*

⁵ Ifine nebe kenōu tefei, Israel o ilo kediame Godihā habaguguegumōu, yoū e bi degei dala.

⁶ Die dabai degegadi kokōu be e ta fimali mei, e diā habagugueguomōu maka degei. Kegeli mei debabe, Godihā habaguguegu keme sibigebōu mei.

⁷ Ha di kage tobolōu? Israel obiyei kedia mōu lamōu degele i keme diā tā malā ili mei. Diā dabai hiyedo degele iye, kenōu si ta malā ili mei. Israel o ilo, Godihā yoūmakōu makai o sasai kedianōu si malā i. Ke ta mōu li mei kediame fibe hiligido dalagua.

⁸ Keme Godihā kuguokōu be kōu gue nalai dala, Godihā degeiye, o kediame fi totōu degei. Die diho du degemōu dugulo sagai mei. Die kihiyōune tefegamōu, uwo dulo sagai

mei. Kegenōu haguabe demōu, ifine yoŋu
kegenōu dala kuhe. *Lo 29:4*

⁹ Devithane kege kou tobou,

O kedia nale hiyedo kefema nolu kelege, a
tagalibe, diame salemaiye gali tou di sagai
kenou tefeletou bane, haba ulou dai
sagai kodu fiasigeibane bolō. Haba die
abogoŋu ye igi sa degei kokou kuwaba
fiasigeiba, hebe kasagai ke mala ibane
bolō.

¹⁰ Die diho du degeiba, haba ta dugulo sagai mei.
Die sagi do degeibane, haba ta hagua tofolou
sagai mei, yoŋu kegenōu kuhe dalaleyode tobou.
Buk Song 69:22-23

Godiha sa sa ilo obiyei kedia mamoloŋu

¹¹ Kegemou, a yodulube, Israel obiyei kedia igi
kokou abogoŋu ye kuwamou fiasigei kelegebe,
dia haguale sagai mei? de yodulu. Kegeli mei,
diame kou hagualeye dalagua. Kenou si dia Godi
tobekou mugulo i kaha degemou, Godiha sa sa
ilo obiyei kedia mamou lamou degeliyode tobou.
Kegeiba, yoŋu e Israel obiyei kedia duguoba,
kona degemabandomou.

¹² Israel o kedia Godi tobekou mugulo i kaha
degemou, Godihage boholou mou, sa sibige
o olou fei kedia hiyedo dogou guo dia dala.
Damaledō, Israel o kediame mihikou fiasigei
kaha, Godihage midihō bolodo keme sa sa ilo
obiyei kediāmokou nou hehegie dala. Haba,

Israel obiyei olôu fei kedia Godikou bohoulou ma hagubabe, midihô bolofei-do, tawaga tobolou sagai mei keme dimokou tama degemou ile.

¹³ A sa sa ilo obiyei nimokou tobou ladi kuhe. Ame Godiha ta-bolofei-mala-siadi-o. Godiha tobou mou a ile, e ta ke sa sa sudo hehegiemou siadi. A dabai degedi kokou hohô hiyedo degeli.

¹⁴ A Godiha ta sa sa keleya ke hehegiemou suba, ma Israel obiyei kediage midihô bolofei Godiha nimokou hehegili ke duguo kesigieba, nimokou kona degemabadomou. Midihô a kou degeli kahage, ma Israel obiyei ilo kelene fi bohoulou ile sagai, Godiha mamou uyadomou.

¹⁵ Godiha Israel obiyei kedia igile mugu kelegebe, e degeiye, sa sibige o sasai di olou feibe ebou de mogo tanou degei. Nebe, Godiha Israel obiyei kedia haba mamou ubabe, age yoyou degeiyenou, o sasai tofigieimou kou wida i kediamé haba hagua gehe degele iledade tawali.

¹⁶ O tae ou si ta huyadefei bafolou ba, Godikou neibabe, ilo olou fei kene Godiha binou. Hebene nebe, tefe keme Godiha bi debabe, hebe go olou fei kene Godiha binou.*

¹⁷ Israel obiyei kediamé hebe bolofei, haimikou tafala ke sa degei. Tafalamou, Godiha hebe go ilo kele diafigisei. Sa sa ilo obiyei nime hebe dibikou

* **11:16 11:16** Namba 15:17-21. Ta Polha kou tobou kaha sibigebe kou gue: Ifibe Israel o ilo kedianou Yesukou damaleyodele i. Habagesi, Israel obiyei olou feido damaleyodele ile.

mōu yoŋuwa tafalagua ke sa degei. Kegemōu, Godihā dibi hebe go ilo kele diafigima moŋuma hagua, hebe bolofei kokōu asōu gieimōu, hebe bolofei kaha go diafigisei kaha timōu ke moŋu. Nī die timōu ke malamōu, hebe bolō kaha kōu ke moŋudibe, yoŋu e goye moŋudi sagai kenōu tefe moŋudi.

¹⁸ Kenōu si nī hebe bolō kaha go afu delei ke huyafei degeba, nīōu nī hū hebele fogudama. Nī hebe tefe kokōu ta kōu nēdiyo mei. Hebe tefe kahage go nīmokōu kōu nēdi ke tawama.

¹⁹ Kenōu si nī kōu gue tobolōu sagai, Godihā hebe go ilo kele diafigisei kaha yobe di die timōu ke moŋuyadomōu.

²⁰ Damaledo, Godihā kege degei. Kenōu si ke degei kaha yobe kōu gue, Israel obiyei ke-diame damaleyodili mei kaha degemōu, Godihā diafigisei. Nīnōu si damaleyodei kaha degemōu, nīme hebe bolōdo kokōu asōu gie dalagua. Nīōu tawaibōu, nī kegeligi, nīōu nī hū hiye degele iye.

²¹ Yobe, hebe go afu delei keme Godihā mōu duguo fogōu li mei, diafigisei. Kenōu tefe, nī damaleyode ho fogōu babe, ege nīne mōu ta duguo fogolōu mei, diafigisele.

²² Kegemōu, Godihā midihō bolofei kebōu, midihō gofoŋudo kebōu de omokōu hehegiedi keme nī tawama. O koyohā midihō bolofei ke tōu fogōu babe, Godihā o kokōu gofoŋu degele. Nī damaleyodema, midihō bolofei kenōu tōu basi,

Godihā ē midihō bolodo kē nīmokōu hegile. Nī kege dege ho fogōu babe, ēge nīne diafigisele.

²³ Nebe, hebe bolō kahā go, afu ē diafigisei kedia haba damaleyodele ibabe, ē dia bohōlōu moŋuma asōu gile. Damaledo, Godi ēge hebe bolō kokōu haba asōu gilenōu.

²⁴ Yobe, sa sa ilo obiyei nīme hebe dibikōu tafalagua kahā go sā degele i, Godihā nī diafigi-mamōu, hebe bolofei kokōu asōu giei. Hebe bolodo keme nī hebedo meiye, kenōu si ē nī kokōu asōu giei. Di kegei kē tewe kahā degemōu, di kōu guene tawali, Israel obiyei kedia me hebe bolofei kahā go diafigisei kē sā degei kahā, Godi yoŋu sasale bohōlōu moŋuma, dioŋu die timōu kokōu nōu haba asōu gile.

Godihā ē habaguguei kē o sasai olōu fei ke-diamokōu hehegielamōu degeli

²⁵ Mogo diama, nīge nī tewebe hiyedoyode tawaiye domōu, a mogogou tā koŋu nīmokōu kuhe tobōu ladi. Israel obiyei ilo kedia fibe hiligido, fi bohōu yo mei dalagua. Dia kegenōu dalaguaba ibe deba, sa sa ilo obiyei, Godihā kōu makai kokōu folo tefeibabe, haba Israel o sasai kedia olōu feibe yoŋu ē bi degele ile.

²⁶ Kegeba, Godihā Israel o sasaine olōu fei mamoloŋu. Keme Godihā kuguokōu be kōu gue nalai dala,

O sasai dogōu gulo o kahā bitōu Saion tōu fogōu ile, Israel o sasai mamoloŋu.

Jekophā sosōu diame Godi tobekōu muguo dalaguaye, kenōu si Hiye Ohā degeiye, diā haba boholōu ba, Godikōu midihō degele ile.*

²⁷ Kelegebe, Godihā kōu gue tobou, age abōu de mogo degedi midihō ebele ke diāmokōu hegile. Midihō kahā sibigebe kōu gue, a midihō kasagai diā milōu gadi kahā hebe keme igile muguloyode tobou.

Aisaia 59:20-21; 27:9

²⁸ Israel o kediā tā uwo bolofej ke tobekōu mugulo i kahā degemōu, diame Godibōu ho mai dala. Kegei kahā degemōu, Godihage sa sa ilo o sasai nīnōu dogōu guo dala kehe. Kenōu si Godihage Israel o sasai kediame yoū e biyodema kōu makai kahā, e o kediāmokōu solōu do degedi ke ta fogōu li mei, die huti hiye o kediāmokōu fimadi kahā degemōu.

²⁹ Godihā o ta haguissouba, haguba, bimai bolofejido ke nelebabe, e haba fi ta boholōu meido.

³⁰ Afuge sa sa ilo obiyei nī Godihā tā dulo dafa i. Haba, ifibe Israel obiyei kediā Godihā tā dulo dafa ili kahā degemōu, Godihā habagugueibe nī mōu.

³¹ Nebe, ifine Israel o kediage Godihā tā dulo dafa ili kahā, Godihā habagugueibe sa sa ilo obiyei nībōu de dala. Godihā nī habaguguei sagai kenōu tefei, Israel obiyei kediāne Godihā habaguguei ke malā ile.

* **11:26 11:26** Bitōu Saion keme sa Jerusalem. *Jekophā sosōu* keme Israel obiyei.

³² Godihage e ta dulo dafadi midiho kaha o sasai kedia didio degededema mou duguo fogou, yobe, e habagenou olou feido habaguguelamou.

Di Godiha hu hebele fogume

³³ Damaledo, Godiha e midiho bolofeido, e tewebou, e tawagaibou hiyedo dala. Dalali, mihi hayemou bou, agudio tagetou bou, haba figi ilo ilo olou feido dala. O sasai dige Godiha fimai olou fei ke ta tawale sagai mei. E degegadi olou feibe di ta tawale ile sagai mei.

³⁴ O taha Hiye Ohai fimai ke tawaleba, Hiye Okou de egei tobolou sagai? O taha kege ta degele sagai meido. *Aisaia 40:13*

³⁵ Afu, o tae Godikou bi ta de nelemou, na haba amokou bi kaha hebe ta de neyede tobou? O taha kege ta degeli meido. *Jop 41:11*

³⁶ Yobe, Godiha bimai olou feido milou gai kaha degemou, e neleya kenou dalagua. Eme bimai kaha e obou do. Sawisieie olou feibe di Godikou hohobou me. Damaledo.

**Polha midiho Kelesukou
damaleyodei o sasai kedia degele
ke tobou**

(Ta Hiye 12:1-15:13)

12

*Diyou di tou bou fimai bou olou fei keme
Godikou neme*

¹ Mogo diama, Godiha di habaguguei kaha degemou, ni niou sie Godikou nema. Oe gali Godikou sile nedi sagai kenou tefei, nine niou ni tou bou fimai bou olou fei keme Godikou neleba, Godi yo[u] e bido degeba, e tagai sagai dabai kenou degemou ima.

² Damaleyodili mei o sasai kedia, sa sibige kuokou suluguadi sagai kegebe hobou suluguadama. Ni niou sie Godikou seseguba, e degeiye ni fimai gehe degeiba, midihō, ni milou ga idi kene gehe degele. Kegeibasi, ni midihō olou fei ke fileba, Godiha midihō bolofei kebou, midihō yo[u] hohō degele sagai kebou, midihō dou do kebou olou feibe tawale ile.

Dige solou do Godiha dimokou nei kokou nou dabai degega ime

³ Godiha a habaguguei sagaiya ke, a ni tanou tanou nimokou tobou ladi. Niou tawaibou, ni hu hebele fogudama. Niou ni fimai ke filebe, ni damaleyodei kaha makaya kenou tefele fima.

⁴ O e tou be tanou feiye, kenou si e tou kou be abogo[ubou] dobogo[ubou] dihou kibiyoubou, haba ilo kelene sudo dala. Kediage dabai tanou degediyo mei, dabai esofei, esofei degele idi.

⁵ Nebe kenou tefei, dibe damaleyodele i o sasai sudo dalaguaye, kenou si di Kelesubou de dogou guomou, dibe tou tanou fei. Damaledo, dibe o ilo kedibou de dogou guomou tanou fei dege dalagua.

⁶ Godihā solōu do dimokōu tewe ɛsofeɪ ɛsofeɪ kōu nēmōu i kahā degemōu, di ɛ dabai daga daga degele idi kuhe. Godihā neleya ke o tae habage-degele-duguo-tobōu di-o kedia hehegiedi sagai kege hehegile tewe debabe, o kahage ɛ damaleyodei kahā makaya kenōu kuhe egei hehegie tobōu yedei.

⁷ Godihā neleya ke o tabe o sasai dogōu guo dabai degedi ke tewe debabe, o kahage dabai kenōu kuhe degeyedei. Godihā neleya ke o tabe tisa dabai degedi ke tewe debabe, o kahage Godihā tā kenōu kuhe hehegie tobōu yedei.

⁸ Godihā neleya ke o koyobe dedei sasagiedi dabai ke tewe debabe, o kahage ɛ dabai kenōu kuhe degeyedei. Ha, bi mei o kedia mokōu bi nedi dabai ke tewe debabe, o kahage hiyedo neyedei. Ha, Godihā o sasai dia daladi dabai ke tewe debabe, o kahage defeido dia dalayedei. Ha, o sasai habaguguei dabai ke tewe debabe, o kahage hohō degeba, yoŋu ɛ dabai ke degeyedei.

Yesukōu damaleyodei o sasai di diyōu sie yogokōu solōu do degeiba solōu do degeiba deme

⁹ Solōu do degedi midihobe tae tobōu di midihō ke mei. Midihō kasagai keme dafama. Midihō bolofeido kenōu tōu ma.

¹⁰ Ni Yesukōu damaleyodei dala kahā degemōu, eyē malā dilōu sie tagadi sagai kenōu tefe, ni niōu sie yogokōu solōu do degeiba solōu do degeiba deme. Haba niōu ni hū hebele fogudama. O ilo kedia hunōu hebele foguma.

11 Dabai degelebe dafadama. Nīme Duo Bolofeiḥa yoṽunōu dogōu guo dalaba, Hiye Oḥa dabai degema.

12 Nī damaleyodema, Godiḥa nīmokōu midihō bolodo degele ke dia dalaguadi kaha degemōu, nī hohō degema. Hagi dugubabe, neḷedo dege dalama. Sawisieī olōu fei diḥo baḡa tobolōu nōu dalama.

13 Godiḥa o sasai ilo kele bi mei debabe, nīge dogōu guma. Haba sa ta tie o sasaiye nī sabekōu ya fologoubane, bologuado dia dalaguama.

14 O ilo kelege nī makalaba degeibabe, nīge Godiḥa diāmokōu midihō bolofei kenōu hehegieyedema diḥo baḡa tobōu ma. Damaledo, Godiḥa midihō bolodo hegieyedema diḥo baḡa tobōu ma. Diā makoyedema hobōu diḥo baḡa tobōu dama.

15 Hohō degele ili o sasai kediabōu de hohō degema. Haba, gosolo ili o sasai kediā dogōu guo gosoma.

16 Nīge o sasai ilo kediabōu de midihō tefeinōu milōu ga ima. Nīōu sie nīme hūbōu oyode tawadama. Nī o sasai mogo degele ilebe, hūbōu mei o kediabōu de mogo degema. Nī nīōu sie nīme tewe oyode tawadama.

17 Midihō kasagai ke nīmokōu milōu babe, nī hobōu muwōu milōu dama. Sawisieī olōu feibe, nīge o dihiḷe kokōu midihō bolofeinōu milōu galaba degemabeedei.

18 Nĩ noŋusie gofoŋu degeba biyadama. Nĩ mogo dege dalale sagai kenou milou gaba, o sasai olou fei ni fi tanou dege dalama.

19 Ma mogo diama, midihō kasagai nimokou milou ba, ni hobou muwou boholou milou dama. Di tewe, Godiha midihō kasagai kaha hebe ke nele dala. Yobe, ta Godiha kou tobou keme Mosesha nalai dala kuhe,

A muwou diamokou milolou . Damaledo, midihō kasagai milou gadi kaha hebe nele keme ma dabai. *Lo 32:35*

20 Kenou si,

Ne ho o taha hegie degeibabe, nage emokou nale neyedei. Huei nale sagai degeibane, huei dou la neyedei. Kege degeibasi, ege e midihō kasagai milou di ke tawaleba, sidifi degeleyode tobou. *Gutpela Sindaun 25:21-22*

21 Midihō kasagai kaha nabou de deleiye. Midihō bolofei kenou milou basi, midihō kasagai keme tou fogou mei degele.

13

Di gamani o kedia ta ke duloba, die hayedu dalame

1 Gamani o kedia ta keme o sasai olou fei duloba die hayedu dalamabeedei. Yobe, Godiha maka degeli mei debabe, gamani ta dala mei kaha degemou. Gamani o kedia dabai Godiha nei ke tolou mou kuhe dabai degele idi.

² Kegei kaha degemou, o koyoha gamani o kedia ta ke du ho fogou babe, o kahage Godiha makai o kedia ta ke tobekou mugulu. Kegeli o keme hebe kasagai ke molou.

³ Midiho bolofei milolou idi o kediame gamani o kediamekou gue degediyo mei. Midiho kasagai milolou idi o kedianou gue degele idi. Na gue degeiye debabe, midiho bolofeinou milou basi, gamani kediage name bolofeyode tobolou ile.

⁴ Yobe, gamani o kediame Godiha dabai degedi o, na dogou guba, name bologuado dalayadomou. Kenou si na midiho kasagai milou babe, na gue degeyedei. Yobe, gamani o kediage aweki me bolou sagai ke tolou idibe, mou youwa ta tolou idiyo mei, Godiha gofou degeimou, diage midiho kasagai milou gadi o kediamekou hebe kasagai ke nele idi.

⁵ Kegei kaha degemou, di gamani o kedia hayedu dalaguame. Die ta keme defeido dume, kegeligi dia gofou degeba, dimokou hebe kasagai ke nele iye deba. Di duledugene, di gamani kedia ta dudi midiho keme bolodade tawame.

⁶ Kegei kaha yoenou ni sibidi selene kefe-mamou, gamani o kediamekou kuhe nedi. O kediame Godiha dabai degedi o kaha degemou, e dabai ke defeido dia dalaguadi.

⁷ Ni sibidi sele ta gamani o kediamekou nele sagai keme doudo dege nema. Sibidi sele kagei kagei ke kefema, gamani sibidi sele kefedi o

kediāmokōu nēma. Haba, nī o taḥa hayedu dalaguababe, e ta defeido duma. O taḥa hiye o degeibabe, nī e hū hebele foguma.

Di o sasai kediāmokōu solōu do degeme

⁸ Nī bi ta yogokōu nele sagai keme toto nēma. Haba, nī nīōu sie yogokōu solōu do degeiba solōu do degeiba dema. Yobe, o ta yogokōu mogo degeli kahage Mosesha kuolōu ta olōu fei ke dulo sesedi.

⁹ Kuolōu be, kōu gue nalai dala keme nī kōu tewe, Sasai hiyoubōu, o hiyoubōu hobōu moṽudama.

Kisim Bek 20:14

O hobōu wodama.

Kisim Bek 20:13

Hiyoubōu moṽudama.

Kisim Bek 20:15

O taḥa bi ke hobōu tagadama.

Kisim Bek 20:17

Kuolōu ta koṽubōu, ilo kelebōu olōu fei kaha e sibigebe tanōu fei kōu gue dala,

Nā noṽusie tagadi sagai kenōu tefe, nogo diāmokōu ne kegenōu tagayedei.

Wok

Pris 19:18

¹⁰ O koyoha o sasai kediāmokōu solōu do degedi midihō ke milōu gadi kahage, diāmokōu be midihō kasagai ta milōu diyo mei. Kegeli o keme Mosesha kuolōu ta olōu feibe e tolōu dala.

Di midihō dōudo kenōu seseme

¹¹ A nīmokōu midihō olōu fei ke milōu gamabeedei. Yobe, ifi sabiyei koṽume nī kōu tewe. Nī yogōu gua tiei kesigima. Di Kelesukōu yomogōu damaleyodele i kelege, Godiha di mamoloṽu

sawisiei keme ahudo dege deleiye, kenou si ifi hagua hafei degei.

¹² Hulia, kofume mei degeladi. Haba sabiyale hafei degeladi. Kegei kaha degemou, di midihog huliame milou gadi olou fei keme tou fogou ba, hohog kelege biyadi bimai olou fei kenou mala tou me.

¹³ Dige agali kelege suluguadi sagai kenou tefele suluguame. Tigi kolo huei gofoudo nama fi totou degeba midihog kasagai ta milou gadame. Sasai hiyoubou, o hiyoubou de suluguali, tou e tagadi midihog kasagai ke ta milou gadame. Kona degeba, tae biyadame.

¹⁴ Kenou si, ni Hiye O Yesu Kelesukou damaleyodemaba, e biyadi bimai ke sagai dege tolou dalama. Tou e tagadi midihog kasagai ke sesele fimadama.

14

Di damaleyodei o sasai kedia midihog ke fidame

¹ O ta kou damaleyodeiye, kenou si e damaleyodei nele mei debabe, ni o ke wolou folo dogou guma. Ta gehe gehe, o kaha tobolou ke ni file tae biyaba tobou dama.

² O tanou ta e damaleyodeibe nele do kaha, e nale olou fei nadi. Kenou si, o ta e damaleyodeibe nele mei kaha degemou, e gali nadiyo mei.

³ Nale olou fei nadi o kahage gali nadiyo mei midihog ke ta fileba, o kegei ke huyafei dege tobou

da. O gali n̄adiyo mei o kah̄age nale olōu fei n̄adi o k̄eme midih̄o kasaḡaj milōu di oyode tobōu da. O k̄ene Godih̄a kōu malāmōu wolōu dala.

⁴ N̄a o tah̄a dabai degedi o kah̄a midih̄o k̄e hobōu file kasaḡajyode tobōu da. O k̄eme nele dege tafalale deba, haba mih̄ikōu fiyale deba k̄eme ē Hiye Oh̄a binōu. K̄enōu si ta fiyale mei. Hiye Oh̄a degeiye, ɛme neleɔo dege tafalale.

⁵ O tah̄a fim̄aibe, sabiyei tabe sibige hiyedo, sabiyei ilo kele gabama folodoyode tawadi. Haba, o ta kah̄age sabiyei olōu feibe tefeinōu yode tawadi. O tanōu tanōu yoŋu ē fim̄aj k̄e tawale dugu, dōudo debabe k̄enōu seseyedei.

⁶ O tah̄a ē fiye sabiyei tanōu tabe folodoyode tawaibabe, o k̄eme Hiye Okōu fim̄amōu kege kuhe degeli. Nale olōu fei n̄adi o k̄eme Hiye Okōu fim̄amōu kege kuhe n̄adi. Yobe, o k̄eme Godikōu bolofej̄yode tobōu mamōu kuhe n̄adi. Nale olōu fei n̄adiyo mei o k̄ene Hiye Okōu fim̄amōu, nale ilo kele n̄adiyo mei. O kah̄ane Godikōu bolofej̄yode tobōu di.

⁷ Di o tah̄a ta ē teli mei kelegebe, ē fībōu ē tōu bōu k̄eme yoŋunōu ē bi mei. Tolo iba kelegene, ɛme yoŋu ē bi mei.

⁸ Di sosou dalagua kōu legebe, dibe Hiye Oh̄a ē bi, ɛmokōu hoh̄obōu me. Haba di toubane, dibe Hiye Oh̄a ē binōu kah̄a degemōu, di ɛmokōu hoh̄obōu me. Kegemōu, di kōu le dalabane, haba toubane, dibe di Hiye Oh̄a binōu.

9 Kegei kaha, Kelesu e tolo ilemou, haba gehe degeibe, o sasai tofigili meibou, tofigiei o sasai bou kedia die Hiye O degele domou kuhe degei.

10 Nage ne mogoha midihō ke file, kasagaiyode tobou da. Nogo keme huyafei degeda. Di olou feibe Godiha e ta sale kokou tafalaguale.

11 Yobe, Godiha kuguokou be kou gue nalai dala,

Ame Hiye O, mayo u kegenou daladi o kaha degemou, a damaledo tobolou kuhe, sa sa o sasai olou fei amokou haguasieba, yubu sugulo fiyaba, tama dege name damaledo Godiyode tobolou ile. *Aisaia 45:23*

12 Kegemou, di o tanou tanou midihō di degele idi ke Godikou kusigile tobolou ile.

Dige di mogo dia midihō kasagai kokou fiyasigemabeedema ta degedame

13 Kegei kaha degemou, midihō, mogo dia milolou keme di hobou file, kasagaiyode tobou dame. Di di mogo dia dogou gubasi bolō. Haba, dige di mogo diame midihō kasagai kokou fiyasigemabeedema ta degedame.

14 Hiye O Yesuha degeiyenou, ma fiye defeido tawalibe, Godiha dihi le kokou be nale olou fei nadi keme bolofeinou, kuolou ta dala mei, nalenou. Kenou si o taha nale tabe kasagaiyode tawaibabe, nale keme o kokou nou kasagai.

15 Kegei kaha degemou, nage nale ta nogoha fiye nale keme Godiha kou kuolou maiyode tawai ke noubabe, name nogokou solou do degeiyo mei. Kelesube nogoha dowoye tolo i kaha degemou, na nale kegei kaha nogoha fi makoda.

16 Ni degele ili niou bolofeidade tawale ili keme haba o iloye kasagaiyode tobouye.

17 Godiha wolou daladi kaha sibige keme nalebou hueibou kaha bi mei. Godiha wolou daladi midihq keme midihq doudo kebou, mogo degedi kebou, hohq degedi kebou de olou fei Duo Bolofeiha hehegieimou tama degedi.

18 O taha midihq ke seseligi, Kelesuha dabai degeibabe, Godihage o kokou hohq degeiba, o ilo kelegene emokou hohq degeba, boloyode tobolou ile.

19 Kegei kaha degemou, dige mogo degedi midihq ke sesegaba, haba diyou sie di damaleyodei ke yogokou dedei sasagieiba sasagieiba deme.

20 Ni nale kele ta tobou gaba, Godiha dabai makodama. Nale olou fei keme bolodo, nalenou. Kenou si nale ta na nolu kaha degeiye, nogo mihikou fiyoubabe, keme kasagai hiyedo.

21 Nogoha na galibou tigi kolo huei gofoudo kebou de nouba duguoba, e damaleyodei keme mihikou fiyoubabe, na ke hobou nada. Nebe, midihq ta kegei kene milou da.

22 Na damaleyodemamou, ne fiye kage mai keme Godibou nolou nou tewe. O koyo na

noŋu degedi keme bolofeidade tawaibabe, ne duledu hagi ta dala mei, o kegei ke name hoho degeyedei.

²³ Kenou si o taha fimai bolou kege dalali, gali noubabe, o keme hebe kasagai ke moloŋu, ege ta e damaleyodeiya ke nouyo mei kaha degemou. Haba di midihq ta di damaleyodeiya ke milou gadiyo mei keme midihq kasagainou.

15

Dige Yesu Kelesuha fimai bou e midihq bou de seseme

¹ Damaleyodei nele do dege dalagua o sasai dige nele mei degele i kedia hagi degeiba dogou gume. Di hobou diyou sienou dogou gudame.

² Di tanou tanou dige di mogo dia dogou gume, midihq bolofei kenou milou gamabeedema. Die damaleyodei ke nele do dege dalamabeedema, di dedei sasagieme.

³ Di tewe, Kelesuha yoŋusie ta dogou gudiyo mei. Keme Godiha kuguokou be kou gue nalai dala,

Oe namokou sidifi nele idi keme amokou ne kou nele idi.

Buk Song 69:9

⁴ Ta olou fei, Godiha kuguokou nalagai dala kahage dimokou hehegie dala. Damaledo, Godiha ta kahage dimokou dedei sasagieiba, di nele do dege dalaguali, Godiha dimokou midihq bolodo degele ke dia dalamabeedema nalai dala kuhe.

⁵ Godihā di dedei sasagiedibe, e degeiyenōu di neledō dege dalagua kahā degemōu, a tagalibe, nīme yo□unōu dogōu guo dalaba, Yesu Kelesuhā tagaiya ke nī fī tanōu dege dalaguale ke tagali.

⁶ Kegeiba, nī olōu fei fī tanōu degeba, di Hiye O Yesu Kelesuhā e Aye Godihā hū kenōu hebele fogumabadomōu.

Kelesuhā Juda obiyeibōu, sa sa ilo obiyeibōu de dogōu gu

⁷ Kegei kahā degemōu, nī damaleyodele i o sasai kedia wōu maba, hohō dege dalamabeedei. Kelesuhā nī wolōu dalali, nīmokōu hohō degedi sagai kenōu tefe, nīne nīōu sie yogokōu hohō degeiba hohō degeiba dema. O sasai kedia nī midiho kege degeiba duguobabe, Godihā hū hiye dege hebele fogulo ile.

⁸ A nīmokōu tobolōu kuhe, Kelesu e hagua, dabai degeibe, eme Juda obiyei kedia* dogōu guo dabai degei. E ke degei kahage Godihā afu kōu tobou keme damaledō tayodemōu hegi. Damaledō, Godihā Juda o die kōu guai o kediamokōu habage degeleyodema makaibe damaledō tamā degei kehe.

⁹ Haba, Kelesu e haguei kahā yo tabe sa sa ilo obiyei kediane Godihā habaguguei ke duguoba, Godikōu hohōbōu mabadomōu kuhe haguei. Keme Godihā kuguokōu be kōu gue nalai dala,

* 15:8 15:8 Grik tæge “kolo diafigidi o kedia”-yodili.

Kegei kaha degemou, a sa sa o sasai kedia dihile
kokou namokou bolofeyode tobolou ba,
ne hu hebele foguoba die feile. *2 Samuel*
22:50

¹⁰ Ta tabe kou gue nalai dala,

Sa sa o sasai nine Godiha o sasai kediabou de
dogou guoba hohobou ma. *Lo 32:43*

¹¹ Haba ta tabe kuhe,

Sa sa o sasai ni olou fei Hiye Oha e hu hebele
foguma. Sa sa obiyei olou fei ni emokou
bolofeyode tobou ma. *Buk Song 117:1*

¹² Ta tabe Aisaiaha kou gue tobou,

Jesiha sosou * kokou ge, wolou daladi hiye o
taha hagua, sa sa obiyei olou fei wolou
dalale. Sa sa o sasai olou fei kediage o kaha
hagua, diamokou midihog bolodo degele ke
dia dalaguayodei. *Aisaia 11:10*

¹³ Dibe Godiha dimokou bolodo ta degeleyo-
dema maka degei ke dugulamou dia dalagua.
Age nime Godikou damaleyodema, hoho hiyedo
degeba bologuado dalaguale ke tagali. Kegeibasi,
Duo Bolofeiha neleya ke, nime Godiha bi bolodo
ta neleyodei ke mou laba, neledo dege dia
dalaguale.

**Polha dabai yoiu degedi kaha ta
kebou, haba sa Rom o**

* **15:12 15:12** *Jesiha sosou* - O Jesibe hiye o Devitha e aye.

kediāmokōu agali bolofeīyodene tobou

(Tā Hiye 15:14–16:27)

Polhā dabai yōū degeli kokōu hohō degei

¹⁴ Mā mogo diāma, ā damalēdo tawalibe, nime midihō bolofeī milōu gadi o sasaī, tewene hiyedo dala kahā degemōu, nige niōu sie yogokōu hehegieiba hehegieiba delenōu.

¹⁵ Kuguo, ā nīmokōu nalāma nelī kōume ilo kelebe huyadēfei nelēdo. Kenōu si ā kōu nalaī kelegebe ā ta guē degeli mei. Nī totoū degeiye domōu ā kege kuhe nalaī. Yobe, Godihā amokōu solōu do degemōu,

¹⁶ ē tobōu mōu, ā Yesu Kelesuhā dabai degedibe, sa sa obiyei kediāmokōu Godihā tā uwo bolofeī ke hehegiemōu sulu. Ame mogōu du daladi o sā dege sulugi, sa sa ilo o sasaī mōuma hagua, Godikōu nedī. Kegeiba, Duo Bolofeīhā degeiye, diame Godihā o sasaī degeiba, yōū wōu ma hohōbōu yadomōu.

¹⁷ Kegemōu, ā Yesu Kelesubōu de dogōu guo dalali, Godihā dabai degeli kahā degemōu, ā hohō degeli kuhē.

¹⁸ Agē tā hiye tā tobolōu sagaī mei, ā kōu guenōu tobōu ladi, Kelesuhā degeiye, ā dabai degedibe, sa sa obiyei kediāmokōu hehegie siadi. Kegeiba, o sasaī kediāne Godihā tā kē duloba sesemabadomōu.

19 A dabai ke degeimou be, Duo Bolofeiha neleya ke a o sasai dihiile kokou midihō gehe gehe ke milou mou siei. A kege siadibe, a sa Jerusalemkou ge yomogou mou, Kelesuha degei kaha ta uwo bolofei ke sa sa olou fei keleya ke tobou mou sulugi, sa Ilirikumkou felei.

20 A ta uwo bolofei ke hehegiedi kelegebe, a sa sa, o sasai Kelesuha hu tewe meiya kenou hehegie tobolou sagai degeli. Damaledo, o tae moutima fogou ba kokou a moso togolobe dafa.

21 Kenou si, age Godiha kuguokou nalai dala sagai kenou tefele degelamou,

O sasai, yoŋu degei kaha ta afu ta dulo ili mei kediage eme dugulo ile. Ta uwo bolofei ke ta dulo ili mei kediage defeido tawale ile.
Aisaia 52:15

Polhage sa Rom o kedia duguo fogou ba hobou, ise sa Spenkou kuhe ile ke tagai

22 Dabai a degedi kahage, a akogudi kaha, a nimokou toto ili mei.

23 Kenou si a sa kou leya dabai degega siadibe ifi mei degei. Sadebe sudo mei degemou haguei kelegebe, a ni dugulo sagai hiyedo degedi.

24 Kegemou, a sa Spenkou ilebe, a ali duo kele sa Rom o nibukou duguoba, huyadefei dogou guo dalali, ni a dogou guba hobou, ise sa Spenkou kuhe ile.

25 Kenōu si a kōu bōu gefei sa Jerusalemkōu ileba, Godihā o sasai, sa ke tie kedia dogōu gulamōu.

26 Yobe, damaleyodele i o sasai, sa Masedo-niabōu Akaiabōu duo kile dalagua kediage bi mei o sasai kedia dogōu gulamōu, sele kefema, Godihā o sasai sa Jerusalem tie kediāmokōu neleyodele i.

27 Sa sa o kedia dioŋu die fimaiyenōu sele ke kefema nele ibe bolodo. Yobe, afu Juda o kediage Godihā bi bolofeido ke diāmokōu kōu nele i kaha degemōu, a tawalibe, sa sa o kediage tōu dogōu gudi bi bolodo ke kefema, Juda o kediāmokōu kuhe nelāmōu degelibe bolodo.

28 A sele ke sa Jerusalem o sasai kediāmokōu nele fogōu ileba, ali duo kele sa Rom o nībukōu duguog fogōu ba, ise sa Spenkōu kuhe ileyodei.

29 A tewe, a nīmokōu ile folobe, a bi bolofei, Kelesuhā amokōu nei ke tolōu foloba, nīmokōu hiyedo nemōu ile.

30 Mogo diama, di Hiye O Yesu Kelesukōu damaleyodeimōu, Duo Bolofeiha degeiye, di olōu fei mogo degei kaha degemōu, nī Godihā a dogōu guyedema neledo dege diho baga tobōu ma.

31 Sa Judia o ilo, Yesukōu damaleyodili mei kedia a walamōu degele idi kaha degemōu, nī Godihā a dogōu guyedema diho baga tobōu ma. Haba tabe, Godihā o sasai, sa Jerusalem tie kediāmokōu be a sele ke neiba duguoba, dia

hohō degemabadeba dihō bagā tobōu ma.

³² Kegeiba, Godihā tagaiya kē a hohō dege ile, nī geleguoba, diyōu feī misiholo duwoguale.

³³ Godi ɛme bologuado daladi kaha obōu. E nībōu de dogōu guo dalale. Damaledo.

16

Polhā o sasai kediamokōu agali bolofeyode tobou

¹ A damaleyodei sasai, di mogo Fibi ɛme midihō bolodo milōu di sasaiyode tobolōu kuhe. Sa Senkria kokōu be, ɛme damaleyodele i o sasai dogōu guo dabai degedi.

² E nīmokōu foloubabe, nī Hiye Ohā huya kē bologuado wolōu dalamabeedei. Midihō keme bolofei, Godihage yoū ɛ o sasai di milōu mabeedei. E hagi ta degeibabe, nī hiye dege dogōu guma. Yobe, ɛme o sasai sudo dogōu gudi sasai, ɛne kōu dogōu gudi kaha degemōu.

³ Nī sasai Prisila dilie ɛ mā Akwila diliemokōu agali bolofeyode tobōu ma. Diliebe Yesu Kelesuhā dabai ei tanōu degele idi.

⁴ Dilie a dogōu gulamōu degeligi, kōu tofigile sagai kē fogou. Kegemōu, a diliemokōu bolofeyode tobolōu kuhe. Haba, damaleyodei o sasai, sa sa tie kediane bolofeyodele idi.

⁵ Damaleyodele i o sasai, dilie mosokōu kefegulo idi kediamokōu ne agali bolofeyode tobōu ma.

Haba ma mogodo, o Epainetus emokou ne agali bolofeyode tobou ma. Sa Esia duo kilebe eme ebukou do Kelesukou damaleyodei o.

6 Haba sasai Maria* emokou ne agali bolofeyode tobou ma. Eme ni dogou gulamou dabai hiyedo kou degedi.

7 Haba o Andronikusbou sasai Juniasbou diliemokou ne agali bolofeyode tobou ma. Diliebe ei huti tanou. Ame didio mosokou dalamou be, diliene deleigui. Ta-bolofei-mala-suluguadi-o kedia duo kilene dilie hu dala. A damaleyodili mei kelege, dilie diliebukou Kelesukou damaleyodele i.

8 Haba o Ampliatus emokou ne agali bolofeyode tobou ma. Eme ma mogodo, Hiye Obou de dogou guo dala kaha degemou.

9 Haba o Urbanus emokou ne agali bolofeyode tobou ma. Eme Kelesuha dabai dibou de degedi.

Ma mogodo, o Stakis, emokou ne agali bolofeyode tobou ma.

10 Haba o Apeles emokou ne agali bolofeyode tobou ma. Di eme Kelesu sesele siadi oyodele idi.

Haba o Aristobulusbou e sosou diamokou ne agali bolofeyode tobou ma.

11 Ni o Herodion emokou ne agali bolofeyode tobou ma. Elebe huti tanou.

* 16:6 16:6 Sasai keme Maria ta, Yesuha adiou mei.

Haba o Narsisusbôu ẹ sosôu, Hiye Ohà bi degele ibôu olôu fei diámokôu ne agali bolofeyode tobôu ma.

¹² Nì sasai Trifinabôu sasai Trifosabôu diliemokôu ne agali bolofeyode tobôu ma. Diliebe Hiye Ohà dabai hiyedo degele idi.

Haba ma mogo ta, sasai Persis emokôu ne agali bolofeyode tobôu ma. Ene Hiye Ohà dabai hiyedo kôu degedi.

¹³ Nì o Rufus emokôu ne agali bolofeyode tobôu ma. Eme o bolofeyido, Hiye Ohà makai. Haba ẹ adioù, ma adioù sagai dege dala, emokôu ne agali bolofeyode tobôu ma.

¹⁴ Nì o Asinkritusbôu, o Flegonbôu, o Hermesbôu, o Patrobasbôu, o Hermasbôu, haba damaleyodele i o ilo diábôu de dalaguabôu olôu fei diámokôu agali bolofeyode tobôu ma.

¹⁵ Nì o Filologusbôu sasai Juliabôu, haba o Nerusbôu ẹ bobasibôu, haba o Olimpاسبôu, haba Godihà o sasai diábôu de dalaguabôu olôu fei diámokôu agali bolofeyode tobôu ma.

¹⁶ Godihà o sasai nige niôu sie yogo nogôu ba nogôu ba dema.

Sa sa o sasai olôu fei, Kelesukôu damaleyodele i kediage nimokôu agali bolofeyode tobolôu ili kuhe.

O ilo kedia degeiye, damaleyodei o sasai kedia duo kele file idi

17 Mogo diāma, a tā neleđo dege nīmokōu tobōu ladi. Ogōu gai egei tobōu di o kediāmokōu be nīōu tawaibōu. O kedia di egei dudi ke tōu fogōu ba, egei gehe dumabeedeibabe nī ta dudama. Nī ilo kele die tā seseiye deba, o kegele i ke ahu dege dalama.

18 Damaleđo, o kegele idi kediame di Hiye O Kelesuhā dabai degele idiyo mei. Dioū die tōu e tagaiya kenōu dabai degele idi. Tā sebe degemōu, ogōu gai egei tobolōu idi keme o sasai tewe mei kediage wa, damaleyadele idi.

19 Kenōu si nīme Godihā tā dulo sesediyo-dele i keme sa sa o sasai olōu fei kōu dulo i kahā degemōu, a nīmokōu hohō degeli. A nīme midihō bolō olōu fei ke tawamabadomōu tagali. Ha, midihō kasagai milōu gadi keme tawadamabadomōu tagali.

20 Godi eme bologuado daladi kahā obōu. E degeiye, nī Tamabe tofogōu ba, tuema, mihī dulemōu ebeguladi.

Di Hiye O Yesuhā habagugueibe nībōu de dalale.

O ilo kedia sa Rom o kediāmokōu agali bolofeyodele i kahā tā

21 Ele dabai tanōu degedi o Timotihā nīmokōu agali bolofeyode tobolōu. Haba mā hūti o Lusiusbōu Jesonbōu Sosipaterbōu, diāne nīmokōu agali bolofeyodele ili kuhe.

²² Ame o Tertius. A Polhā tobōu mōu kuguo koŋu kuhe nalolu. A Hiye Ohā huya ke nīmokōu agali bolofeyode tobolou kuhe.

²³⁻²⁴ O Gaius ene nīmokōu agali bolofeyode tobolou. Ege ame e mosokōu bologuado dia dala. Haba damaleyodele i o sasaj, sa kōu le tiene olou fei e bologuado dia daladi.

Gamani sele dia daladi o Erastusbou, o di mogo Kwartusbou diliene nīmokōu agali bolofeyode tobolou ili kuhe.

Di Godihā hū hebele fogume

²⁵ Godihā degeiyenou si ni damaleyodeibe neledo degele. Ta uwo bolofei, a tobou di kahage kegenou hehegiedi. Yesu Kelesuhā degei kahā ta keme afuge mogogou deleiye,

²⁶ kenou si ifi Godihā degeiye, tamā degei dala kuhe. Godi yoŋu kegenou daladi, e habage-degele-duguo-tobou di-o kediamokou tobou mōu dia nalagai kenou be, ifi ei hehegie tobolou ili kuhe, sa sa obiyei olou feido damaleyodema, e ta ke dulo sesemabadomou.

²⁷ Damaledo, Godi enou si tewe hiyedo folodo. Di Yesu Kelesuhā degei kenou fimaba, sawisie i olou feibe Godikou nou hohobou me. Damaledo.

lxxx

Konai

Konai: Godiha Ta Bolofei New Testament Nupela Testamen long tokples Konai long Niugini

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Konai

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 26 Jul 2025 from source files
dated 8 May 2025

8c47cab8-fc6e-524e-936f-c52eba70db94